

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO. 410.005.01.2021

Pan
Wojciech Kamieniecki
Dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju
ul. Nowogrodzka 47a
00-695 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Tekst zmieniony zgodnie z uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli Nr KPK-KPO.443.184.2021 z dnia 24 listopada 2021 r.

P/21/022 - Realizacja zadań Narodowego Centrum Badań i Rozwoju przez spółki

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, ul. Nowogrodzka 47a, 00-695 Warszawa (dalej: NCBR lub Centrum).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Wojciech Kamieniecki, Dyrektor NCBR, od dnia 30 lipca 2019 r., zaś w okresie od 16 kwietnia do 29 lipca 2019 r. pełniący obowiązki Dyrektora Centrum. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Pan Maciej Chorowski, Dyrektor NCBR, w okresie od 13 kwietnia 2016 r. do 15 kwietnia 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Utworzenie spółek przez NCBR oraz transfer pracowników do spółek.2. Finansowanie działalności i zadań zleconych spółce NCBR+.3. Nadzór NCBR nad utworzonymi spółkami.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Iwona Sekuła, doradca prawny, nr legitymacji służbowej 21533.2. Katarzyna Peikow-Mentlewicz, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KNO/17/2021 z 15 czerwca 2021 r.3. Monika Kozieł, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr KNO/21/2021 z dnia 13 lipca 2021 r.4. Andrzej Górny, doradca prawny, nr legitymacji służbowej 455.

(akta kontroli str.1, 593, 688)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2021 (do 30 lipca) Narodowe Centrum Badań i Rozwoju utworzyło trzy spółki zależne: NCBR+ sp. z o.o., NCBR Investment Fund ASI S.A. oraz IDEAS NCBR sp. z o.o. W trakcie tworzenia spółek, przeprowadzono analizy w zakresie m.in. przepisów prawnych, w tym pomocy publicznej, sposobów finansowania kosztów spółek, jak również założeń i celów ich działania. Natomiast przed powołaniem NCBR+ Sp. z o.o. nie przeprowadzono szczegółowej analizy efektywności funkcjonowania przyszłej spółki, co zdaniem NIK było nierzetelne. Ponadto NCBR nie wypracowało i nie przygotowało właściwej koncepcji funkcjonowania NCBR Investment Fund ASI S.A. przed jej faktycznym powołaniem, co NIK ocenia negatywnie. W konsekwencji tego w statucie, przyjętym aktem założycielskim tej Spółki określono, że ma ona prowadzić działalność inwestycyjną, ale nie sprecyzowano w jakiej formie, nie określono polityki i strategii inwestycyjnej, a jednocześnie statut był typowy dla jednostek prowadzących działalność gospodarczą (w przedmiocie działalności wymieniał 12 zadań, z których 10 dotyczyło źródeł przychodów z działalności gospodarczej). Koncepcję funkcjonowania spółki i podstawowe dokumenty (projekty zmian statutu, projekty polityki i strategii inwestycyjnej, projekty biznes planu) wypracowano dopiero po powołaniu Zarządu spółki i przy jego znaczącym udziale. W następstwie tego przed rejestracją Spółki w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS), akcjonariusz dokonał zmiany formy działania na wewnętrznie zarządzaną alternatywną spółkę inwestycyjną (ASI) działającą na podstawie ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi. Przyjęcie nowej formy działania wymusiło, jeszcze przed rejestracją w KRS, wystąpienie z wnioskiem do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) o wpis do rejestru zarządzających ASI. Wpis do tego rejestru Spółka uzyskała 18 czerwca 2019 r., a do rejestru przedsiębiorców KRS 5 lipca 2019 r., tj. po ponad dziewięciu miesiącach od sporządzenia aktu założycielskiego. Centrum przeprowadziło Test Prywatnego Inwestora³ dopiero w grudniu 2020 r. Dopiero w 2020 r. Spółka zrealizowała prace organizacyjne i opracowała dokumentację stanowiącą podstawę naboru Funduszy Partnerskich i 18 sierpnia 2020 r. ogłosiła ciągły i otwarty nabór. Według stanu na 30 czerwca 2021 r. do Spółki wpłynęło 27 aplikacji potencjalnych Funduszy Partnerskich, przyjętych do oceny w Etapie I. Do Etapu II skierowano 18 aplikacji, na Etap Komitetu Inwestycyjnego 17, z tego 14 skierowano na Etap oceny Rady Nadzorczej. Na etapie negocjacji umowy o współpracy są cztery aplikacje, a pierwsza umowa z funduszem została podpisana. Dotychczas Spółka nie dokonała żadnej inwestycji w spółkę portfelową, natomiast straty z działalności Spółki wyniosły 3 473 tys. zł.

W celu wsparcia Centrum w wykonywaniu jego zadań statutowych podjęto decyzję o utworzeniu NCBR+ sp. z o.o. Jednocześnie, dla zapewnienia właściwej realizacji zadań, zgodnie z zawartymi z NCBR+ porozumieniami, Centrum przeprowadziło transfer pracowników do Spółki. Zauważalne przy tym jest, że mimo powierzenia części zadań do realizacji tej Spółce i związanego z tym transferu pracowników, w NCBR nastąpił, nawet bez uwzględnienia przejścia pracowników Krajowego Punktu Konsultacyjnego, wzrost zatrudnienia. Wykonywanie zadań przez Spółkę zostało zlecone na podstawie zawartych z NCBR dwóch umów ramowych i 26 umów wykonawczych. Działaniem rzetelnym było prowadzenie, przed podpisaniem umów, negocjacji ze spółką w celu uzyskania właściwego wsparcia w realizacji powyższych zadań. Tym niemniej w umowach tych nie powiązano zleczanych usług z zadaniami określanymi w art. 29 i art. 30 ustawy o NCBR, ograniczając się do ogólnego określenia (w ramowym wykazie usług) czynności lub procesów technicznych takich jak: obsługa prawna (doradztwo i opiniowanie prawne w ramach procesów realizowanych przez NCBR, wsparcie w przygotowaniu dokumentacji formalno-prawnej) czy też wsparcie prac wyboru i weryfikacji wniosków o dofinansowanie (wsparcie w zakresie współpracy z ekspertami, obsługa w zakresie wyboru projektów, kontraktacji, wsparcia technicznego kontraktacji).

W wyniku zaleceń pokontrolnych NIK, Centrum podjęło szereg działań zmierzających do zaprzestania realizacji przez Spółkę usług związanych z procesem wsparcia zarządzania programami strategicznymi, niezgodnych z art.30a ust. 1 pkt 2 ustawy o NCBR, przy czym

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: TPI.

wyeliminowanie tych zadań z usług wykonywanych przez Spółkę następuje stopniowo, a ich całkowite zakończenie planowane jest na III kwartał 2021 r.

NIK zwraca uwagę, że podczas przeprowadzania w 2020 r. zadania audytowego pn. „Realizacja umowy ramowej nr 25/18/WR i Umów wykonawczych. Wsparcie NCBR w realizacji celów statutowych” stwierdzono przypadki występowania pracowników NCBR i NCBR+ w dwóch rolach (jako pełniących jednocześnie funkcje kierownicze zarówno w dziale zajmującym się koordynacją danej umowy wykonawczej po stronie NCBR, jak i w dziale odpowiedzialnym za realizację tej umowy po stronie NCBR+). Dodatkowo, dostrzeżono możliwość wystąpienia potencjalnego konfliktu interesów w przypadkach, gdy pracownicy NCBR byli w tym samym okresie zatrudnieni w różnej formie przez NCBR+, a realizowane zadania były ze sobą pośrednio powiązane. Realizując zalecenie audytu wewnętrznego dotyczące opracowania i wdrożenia procedury wewnętrznej w tym zakresie, w marcu 2021 r. wprowadzono procedurę pn. *Zarządzanie konfliktem interesów w NCBR*. Niemniej jednak nie wprowadzono, pomimo zaleceń audytorów, odpowiedniego mechanizmu kontrolnego w ramach nadzoru korporacyjnego, pomimo dopuszczenia możliwości realizacji usług przez osoby zatrudnione w spółce na podstawie umowy o pracę oraz na podstawie umów cywilnoprawnych.

Centrum prawidłowo i terminowo przekazywało środki z tytułu zawartych umów. Koszty poniesione na realizację zleconych NCBR+ zadań nie przewyższały tych, które zakładano na etapie powoływania spółki. NIK ocenia jako rzetelne i gospodarne wprowadzenie w 2019 r. mechanizmu okresowej weryfikacji (raz na kwartał) wynagrodzenia polegającego na porównaniu kosztów budżetowych oraz rzeczywistych zleconych usług. Działanie to powinno pozwolić na zapewnienie przejrzystości rozliczeń usług zleconych spółce NCBR+.

NCBR prawidłowo wywiązywał się z wynikających z Kodeksu spółek handlowych obowiązków wobec spółek, w tym udzielał absolutorium członkom organów spółek z wykonania przez nich obowiązków, rozpatrywał i zatwierdzał kwartalne i roczne sprawozdania finansowe z działalności spółek. Jako działanie celowe i rzetelne NIK ocenia opracowanie i wdrożenie procedury wewnętrznej dot. *Zasad nadzoru korporacyjnego nad spółkami oraz Finansowania spółek zależnych od NCBR w drodze obejmowania udziałów i akcji*, a także wyznaczenie w strukturze NCBR komórki wykonującej zadania nadzorcze nad spółkami.

NCBR będący jedynym właścicielem Spółki sprawującym nad nią nadzór zlecił przygotowanie biznesplanu członkom zarządu NCBR Investment Fund ASI S.A. jako osobom fizycznym, podczas gdy zadanie to winno być wykonane przez Zarząd w ramach bieżącego zarządzania działalnością Spółki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Utworzenie spółek przez NCBR oraz transfer pracowników do spółek

Opis
stanu faktycznego

1. Na podstawie art. 11 pkt 6 ustawy z dnia 9 listopada 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego działalności innowacyjnej⁵, do ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju⁶ dodano art. 30a, stosownie do którego NCBR, w celu realizacji zadań, o których mowa w art. 29 i art. 30 ust. 1 i 2 ww. ustawy⁷, może m.in. utworzyć spółki, w celu realizacji następujących zadań:

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Dz. U. poz. 2201.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1861, ze zm.).

⁷ Chodzi o zadania w zakresie pobudzania inwestowania przez przedsiębiorców w działalność naukową, w szczególności poprzez współfinansowanie przedsięwzięć prowadzonych przez podmiot posiadający zdolność do zastosowania wyników projektu w praktyce czy wspieranie pozyskiwania przez podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki (bez Polskiej Akademii Nauk) środków na działalność naukową pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa (art. 29 pkt 1-2 ustawy o NCBR). Spółki mogą być również tworzone dla realizacji następujących zadań NCBR: wspierania komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz innych form ich transferu do gospodarki, inicjowania i realizacji programów obejmujących finansowanie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz działań przygotowujących do wdrożenia wyników badań naukowych lub prac rozwojowych, inicjowania i realizacji programów obejmujących finansowanie badań aplikacyjnych, udziału w realizacji międzynarodowych programów badań naukowych

- pobudzanie inwestowania przez przedsiębiorców w działalność naukową, w szczególności poprzez współfinansowanie przedsięwzięć prowadzonych przez podmiot posiadający zdolność do zastosowania wyników projektu w praktyce oraz wspieranie pozyskiwania przez podmioty, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, 2 i 4–8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.⁸ – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, środków na działalność naukową pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa,
- wspieranie komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz innych form ich transferu do gospodarki,
- inicjowanie i realizacja programów obejmujących finansowanie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz działań przygotowujących do wdrożenia wyników badań naukowych lub prac rozwojowych,
- inicjowanie i realizacja programów obejmujących finansowanie badań aplikacyjnych, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,
- udział w realizacji międzynarodowych programów badań naukowych lub prac rozwojowych, w tym programów współfinansowanych ze środków zagranicznych,
- finansowanie badań aplikacyjnych realizowanych w formie niepodlegających współfinansowaniu z zagranicznych środków finansowych projektów badawczych realizowanych w ramach programów lub inicjatyw międzynarodowych ogłaszanych we współpracy dwu- lub wielostronnej oraz projektów badawczych realizowanych przy wykorzystaniu przez polskie zespoły badawcze wielkich międzynarodowych urządzeń badawczych,
- upowszechnianie w środowisku naukowym i gospodarczym informacji o planowanych i ogłaszanych konkursach na wykonanie projektów finansowanych przez Centrum,
- popularyzowanie efektów zrealizowanych zadań,
- realizację innych zadań zleconych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, przy zapewnieniu środków finansowych na te cele,
- wspieranie rozwoju kadry naukowej, w szczególności przez finansowanie programów adresowanych do młodych naukowców w rozumieniu art. 360 ust. 2 ww. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Jak wynika z pisma Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 października 2017 r. do Marszałka Sejmu RP (druk nr 1934) zawierającego uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego działalności inwestycyjnej tworzenie spółek, obok wprowadzenia do ustawy o NCBR innych instrumentów finansowych, miało sprzyjać zmianie modelu funkcjonowania Centrum w zakresie udzielanego wsparcia z dotacyjno-pasywnego na model aktywny, który umożliwiłby sprawowanie kontroli nad środkami publicznymi w sposób przemyślany i przez dłuższy czas ich obiegu w gospodarce. Miało też zwiększyć elastyczność w realizacji zadań przez NCBR⁹. Poza umożliwieniem efektywniejszej realizacji celów Centrum, zastosowanie instrumentów zwrotnych, w szczególności instrumentów finansowych ma zapewnić źródło dalszego wsparcia polskiej polityki innowacyjnej po zakończeniu finansowania obecnych programów finansowanych ze środków Unii Europejskiej w 2023 r., co jest zgodne z motywem 34 rozporządzenia Parlamentu

lub prac rozwojowych, w tym programów współfinansowanych ze środków zagranicznych, finansowania badań aplikacyjnych realizowanych w formie niepodlegających współfinansowaniu z zagranicznych środków finansowych projektów badawczych realizowanych w ramach programów lub inicjatyw międzynarodowych ogłaszanych we współpracy dwu- lub wielostronnej oraz projektów badawczych realizowanych przy wykorzystaniu przez polskie zespoły badawcze wielkich międzynarodowych urządzeń badawczych, upowszechniania w środowisku naukowym i gospodarczym informacji o planowanych i ogłaszanych konkursach na wykonanie projektów finansowanych przez Centrum, popularyzowania efektów zrealizowanych zadań, realizacji innych zadań zleconych przez Ministra, przy zapewnieniu środków finansowych na te cele oraz wspieranie rozwoju kadry naukowej, w szczególności przez finansowanie programów adresowanych do młodych naukowców.

⁸ Dz. U. z 2021 r., poz. 478 ze zm.

⁹ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego działalności innowacyjnej (<https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1934>).

Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006*¹⁰

Wprowadzenie do zakresu narzędzi Centrum możliwości tworzenia spółek, obejmowania i nabywania akcji, udziałów, warrantów i certyfikatów inwestycyjnych oraz korzystania z pomocy zwrotnej i instrumentów finansowych, ma sprzyjać zmianie modelu funkcjonowania Centrum w zakresie udzielanego wsparcia z dotacyjno-pasywnego na pożądany model aktywny, który umożliwi Centrum sprawowanie kontroli nad środkami publicznymi w sposób przemyślany i przez dłuższy czas ich obiegu w gospodarce.

Do dnia 22 czerwca 2021 r. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju utworzyło trzy spółki, tj. NCBR+ Sp. z o.o., NCBR Investment Fund ASI S.A., IDEAS NCBR Sp. z o.o. W trakcie tworzenia spółek, przeprowadzono analizy w zakresie m.in. przepisów prawnych, w tym pomocy publicznej, sposobów finansowania kosztów spółek, jak również założeń i celów ich działania. Analizy te były sporządzane w latach 2017-2020 przez wybraną w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na stałą obsługę prawną, kancelarię prawną w ramach łącznego wynagrodzenia za świadczone usługi. Dodatkowo w latach 2018-2020, na ekspertyzę (tj. „Nowy instrument finansowy NCBR”) i dwie opinie prawne (w zakresie zlecenia usługi NCBR+, która jest w 100% zależna od NCBR w formule in-house oraz opinia odnośnie do koncepcji przedsięwzięcia pn. Ideas NCBR sp. z o.o.) wydatkowano łącznie 15,7 tys. zł. Dokumenty te nie kwestionowały zasadności utworzenia przez NCBR tych spółek.

W dniu 18 stycznia 2018 r., tj. w dniu zawiązania NCBR+ Sp. z o.o., zarządzeniem nr 2/2018 Dyrektora NCBR w sprawie powołania doraźnego zespołu ds. wdrożenia prac skutkujących powołaniem zależnego od Narodowego Centrum Badań i Rozwoju podmiotu wspierającego realizację jego zadań statutowych (spółki NCBR+ sp. z o.o.), powołano zespół, którego zadaniem było m.in. przygotowanie dokumentacji, budżetu i finansowania Spółki, przygotowanie jej biznes planu. Ze sprawozdania z działalności ww. zespołu wynika, że na zadania zaplanowane do realizacji przez NCBR+ Sp. z o.o., których wybór rozpoczął się z końcem stycznia 2018 r., NCBR przeznaczył w latach 2018-2019 minimum 36 mln zł. Kwota ta została wyliczona na podstawie kosztów ponoszonych w latach 2016-III kwartał 2017 r. wskazanych wprost i/lub wypracowanych w trakcie dyskusji przez jednostki merytoryczne NCBR. Jednocześnie uzgadniano z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej), wykonującym zadania Instytucji Zarządzającej Funduszy Europejskich, zakres usług świadczonych przez NCBR+ Sp. z o.o. Start operacyjnego działania Spółki zaplanowano na dzień 1 sierpnia 2018 r.

Główną przyczyną podjęcia decyzji o utworzeniu NCBR+ Sp. z o.o., była zidentyfikowana przez Centrum konieczność optymalizacji realizacji zadań w zakresie wdrażania m.in. programów finansowanych ze środków unijnych, zwłaszcza w obszarze kontraktacji i certyfikacji. Natomiast podstawową zdiagnozowaną barierą w realizacji zadań była możliwość pozyskania właściwej obsługi kadrowej zadań NCBR.

(akta kontroli str. 11-25, 63-75, 118, 125)

2. Aktem notarialnym w dniu 18 stycznia 2018 r. (rep. A nr 795/2018), tj. 18 dni od wejścia w życie przepisów ustawy o NCBR umożliwiających utworzenie spółki do realizacji zadań, zawiązano spółkę kapitałową pod firmą NCBR+ Sp. z o.o. Została ona wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) w dniu 17 kwietnia 2018 r. pod nr 726754. Jedynym współnikiem tej spółki jest NCBR, posiadający 100 udziałów o wartości nominalnej 200 zł (kapitał zakładowy wynosi 20 tys. zł). W okresie objętym kontrolą nie dokonywano dokapitalizowania Spółki. W akcie założycielskim zawarto również zapis, że do dnia 31 grudnia 2025 r., bez konieczności zmiany tego aktu, może nastąpić podwyższenie kapitału zakładowego do 2 mln zł.

¹⁰ (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, z późn. zm.).

Celem utworzenia NCBR+ Sp. z o.o. było wsparcie NCBR w realizacji jego celów statutowych (§ 5 ust. 1 aktu założycielskiego). Cel ten 7 maja 2021 r. został zmieniony aktem notarialnym (rep. A nr 16306/2021), na podstawie uchwały nr 10 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki pod firmą NCBR+ spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie zmiany Aktu Założycielskiego Spółki oraz przyjęcia tekstu jednolitego Aktu Założycielskiego Spółki. Przyczyną zmiany celu działalności była możliwość świadczenia przez NCBR+ Sp. z o.o. usług na rzecz innych podmiotów, w szczególności w odniesieniu do Grupy NCBR¹¹. Przedmiotem przeważającej działalności NCBR+ Sp. z o.o., zgodnie z wpisem do KRS, jest pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania.

Obecnie – zgodnie ze zmienionym aktem założycielskim - podstawowym i wiodącym celem działalności NCBR+ Sp. z o.o. jest wsparcie NCBR w realizacji jego zadań statutowych, jednakże realizacja tego celu nie ogranicza Spółce prowadzenia działań na rzecz podmiotów trzecich. Działalność komercyjna może być prowadzona, jeżeli zostanie spełniony co najmniej jeden warunek z następujących: działania uboczne łącznie angażują zasoby Spółki (rozumiane w szczególności jako aktywa trwałe, czas pracy pracowników itp.) w zakresie mniejszym niż 10% całkowitych rocznych zasobów Spółki, lub działania uboczne łącznie przynoszą mniej niż 10% średniego rocznego przychodu osiągniętego przez Spółkę za trzy poprzedzające lata obrotowe, oraz że działania uboczne nie są finansowane ze środków pochodzących z wkładu pieniężnego i nie są oparte o aktywa trwałe pochodzące z wkładu niepieniężnego NCBR do Spółki (§ 5 ust. 1 i 5 aktu założycielskiego). Przychody z działalności ubocznej, po pomniejszeniu o wartość bezpośrednio i pośrednio z nimi związanych obciążeń publicznoprawnych, mają być przeznaczone na realizację podstawowego i wiodącego celu działalności Spółki albo, z uwzględnieniem przepisów dotyczących dywidendy, na ich dystrybucję do NCBR.

(akta kontroli str. 47-49, 63-75, 113-114)

3. Drugą spółką utworzoną przez NCBR jest NCBR Investment Fund ASI S.A. Została ona utworzona na podstawie aktu notarialnego zawiązania spółki z dnia 20 września 2018 r. (rep. A nr 6055/2018), a wpisana do KRS w dniu 5 lipca 2019 r. pod nr 793596. Kapitał zakładowy został określony w wysokości 100 tys. zł, tj. 100 tys. akcji imiennych o wartości nominalnej 1 zł. Kapitał ten, na podstawie stosownych wniosków zarządu Spółki zaopiniowanych przez Radę Nadzorczą¹², był dwukrotnie podwyższony (do 3 mln zł oraz do 25 mln zł). Każde podwyższenie kapitału wiązało się z emisją odpowiedniej ilości akcji o wartości nominalnej 1 zł. Środki uzyskane z podwyższenia kapitału miały być przeznaczone na koszty operacyjne spółki (łącznie 6,9 mln zł) oraz koszty inwestycji (18 mln zł).

Spółka została utworzona przez NCBR jako narzędzie realizacji zadań Centrum w zakresie pobudzania inwestowania przez przedsiębiorców w działalność naukową oraz w celu komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz innych form ich transferu do gospodarki (§ 6 ust. 1 statutu NCBR Investment Fund ASI S.A.). Przedmiotem jej działalności jest więc wyłącznie zbieranie aktywów od wielu inwestorów w celu ich lokowania w interesie tych inwestorów zgodnie z określoną polityką inwestycyjną oraz zarządzanie alternatywną spółką inwestycyjną, w tym wprowadzanie alternatywnej spółki inwestycyjnej do obrotu (§ 5 statutu).

Celem działalności Spółki jest prowadzenie działalności inwestycyjnej dla wzrostu wartości jej aktywów w wyniku wzrostu wartości posiadanych lokat, przy pierwszeństwie długofalowej stabilności finansowej działalności Spółki przed maksymalizacją zysków. Drugorzędnym celem działania ma być stworzenie stabilnej wieloletniej platformy inwestycyjnej, umożliwiającej elastyczne inwestycje na warunkach rynkowych w perspektywiczne projekty technologiczne, która ma aktywizować inwestorów prywatnych i będzie zdolna do rozwijania zakresu produktów inwestycyjnych na rynku venture capital. Dodatkowym celem ma być wypełnienie luki kapitałowej w obszarze B+R+I na poziomie dużych projektów (§ 6a ust. 3 statutu). Dla

¹¹ Grupa NCBR powstała w wyniku zawartego w dniu 12 grudnia 2019 r. porozumienia pomiędzy NCBR, NCBR+ Sp. z o.o. oraz NCBR Investment Fund ASI S.A., w celu stworzenia umownej platformy wspólnego działania stron porozumienia, jako podmiotów powiązanych kapitałowo, w ramach działań podejmowanych wewnątrz Grupy i względem osób trzecich.

¹² Wnioski z dnia 9 grudnia 2019 r. oraz 18 marca 2021 r.

osiągnięcia tych celów określono w statucie sposób działania, główne ryzyka inwestycyjne oraz metody osiągnięcia celu inwestycyjnego. Decyzje inwestycyjne mają być natomiast przez Spółkę podejmowane w oparciu o określoną przez nią „Strategię Inwestycyjną”.

(akta kontroli str. 14-19, 26-27, 51-52, 63-75)

4. Trzecią spółką założoną aktem założycielskim notarialnym w dniu 23 grudnia 2020 r. (rep. A nr 36703/2020) jest IDEAS NCBR Sp. z o.o. Została ona wpisana do KRS w dniu 28 stycznia 2021 r. pod nr 880113. Kapitał zakładowy wyniósł 3 mln zł, i został on sfinansowany środkami przekazanymi przez NCBR.

IDEAS NCBR Sp. z o.o. powstała jako narzędzie realizacji zadań ustawowych NCBR w zakresie wspierania rozwoju kadry naukowej, finansowania badań naukowych i prac rozwojowych oraz działań przygotowujących do wdrożenia, finansowania badań aplikacyjnych, wsparcia komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych oraz innych form transferu do gospodarki oraz pobudzania inwestowania przez przedsiębiorców w działalność naukową. Celem działalności Spółki jest prowadzenie tych działań w odniesieniu do dziedzin sztucznej inteligencji i cyfrowej ekonomii oraz związanych z rozwiązywaniem kluczowych problemów rozwojowych gospodarki (§ 6 ust. 1 i 2 aktu założycielskiego).

Spółka może prowadzić działalność gospodarczą pod warunkiem, że nie będzie ona finansowana ze środków budżetu państwa, a osiągnany dochód przeznaczany będzie wyłącznie na działalność Spółki.

(akta kontroli str. 20-25, 27-28, 52, 63-75)

5. W strukturze organizacyjnej NCBR na dzień 31 grudnia 2018 r. funkcjonowało 17 działów¹³ oraz Biuro Dyrektora Centrum z Dyrekcją NCBR. Zlikwidowano więc funkcjonujące na koniec 2017 pionory (pion koordynacji działalności Centrum, wdrażania programów, obsługi Centrum), gdyż zakres odpowiedzialności kierownictwa NCBR nie pokrywał się z tymi pionami. Na dzień 31 grudnia 2019 r.¹⁴ w NCBR funkcjonowało 13 działów¹⁵ oraz cztery biura¹⁶, na dzień 31 grudnia 2020 r.¹⁷ - 15 działów¹⁸ oraz cztery biura¹⁹, a na dzień 31 maja 2021 r.²⁰ 14 działów²¹ i cztery biura²².

¹³ Dział Administracyjno-Gospodarczy, Dział Finansowania Projektów, Dział Inwestycji B+R, Dział Komunikacji i Promocji, Dział Kontrolingu, Dział Kontroli Projektów, Dział Koordynatorów, Dział Księgowości, Dział Prawny, Dział Rozwoju Innowacyjnych Metod Zarządzania Programami, Dział Rozwoju Kadry Naukowej, Dział Strategii, Dział Systemów Informatycznych, Dział Współpracy Międzynarodowej, Dział Wyboru Projektów, Dział Zarządzania Programami i Projektami na rzecz Bezpieczeństwa i Obronności Państwa, Dział Zarządzania Zasobami Ludzkimi (regulamin organizacyjny stanowiący załącznik do zarządzenia nr 77/2018 Dyrektora NCBR z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie ustanowienia i wdrożenia Regulaminu organizacyjnego Biura Narodowego Centrum Badań i Rozwoju).

¹⁴ Stosownie do regulaminu organizacyjnego stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 65/2019 Dyrektora NCBR z dnia 30 sierpnia 2019 r. w sprawie ustanowienia Regulaminu organizacyjnego Biura Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, ze zmianami.

¹⁵ Dział Administracji i Zakupów, Dział Bezpieczeństwa, Dział Finansowania Projektów, Dział Inwestycji B+R, Dział Komunikacji i Promocji, Dział Kontroli Projektów, Dział Koordynatorów, Dział Rozwoju Innowacyjnych Metod Zarządzania Programami, Dział Rozwoju Kadry Naukowej, Dział Systemów Informatycznych, Dział Wyboru Projektów, Dział Zarządzania Programami i Projektami na rzecz Bezpieczeństwa i Obronności Państwa, Dział Zarządzania Zasobami Ludzkimi.

¹⁶ Biuro Finansów i Księgowości, Biuro Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej, Biuro Współpracy Międzynarodowej, Biuro Strategii i Rozwoju.

¹⁷ Stosownie do załącznika do zarządzenia nr 93/2019 Dyrektora NCBR z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia Regulaminu organizacyjnego Biura Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, ze zmianami.

¹⁸ Dział Administracji i Zakupów, Dział Audytu Wewnętrznego i Kontroli Wewnętrznej, Dział Bezpieczeństwa, Dział Finansowania Projektów, Dział Inwestycji B+R, Dział Komunikacji i Promocji, Dział Kontroli Projektów, Dział Marketingu Strategicznego, Dział Zarządzania Ekspertami, Dział Rozwoju Innowacyjnych Metod Zarządzania Programami, Dział Rozwoju Kadry Naukowej, Dział Systemów Informatycznych, Dział Wyboru Projektów, Dział Zarządzania Programami i Projektami na rzecz Bezpieczeństwa i Obronności Państwa, Dział Zarządzania zasobami Ludzkimi.

¹⁹ Biuro Finansów i Księgowości, Biuro Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej, Biuro Strategii i Rozwoju, Biuro Współpracy Międzynarodowej.

²⁰ Stosownie do regulaminu organizacyjnego stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 35/2021 Dyrektora NCBR z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia Regulaminu organizacyjnego Biura Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

²¹ Dział Komunikacji i Marketingu Strategicznego, Dział Wyboru Projektów, Dział Zarządzania Ekspertami, Dział Współpracy z Beneficjentem, Dział Zarządzania Programami i Projektami na rzecz Bezpieczeństwa i Obronności Państwa, Dział Rozwoju Innowacyjnych Metod Zarządzania Programami, Dział Funduszy Kapitałowych, Dział Kontroli Projektów, Dział Administracji i Zakupów, Dział Zarządzania zasobami Ludzkimi, Dział Systemów Informatycznych, Dział Bezpieczeństwa, Dział Audytu Wewnętrznego i Kontroli Wewnętrznej, Dział Instrumentów Zwrotnych.

²² Biuro Finansów i Księgowości, Biuro Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej, Biuro Strategii i Rozwoju, Biuro Współpracy Międzynarodowej.

6. Stan zatrudnienia w NCBR w poszczególnych latach kształtował się następująco:

- na dzień 31 grudnia 2017 r. zatrudnienie w NCBR, wraz z umowami zlecenia, wyniosło łącznie 474 osoby, w tym na podstawie umów o pracę 436 osób, zatrudnionych na 429,7 etatach (w przeliczeniu na pełne etaty²³). Ogólny wskaźnik rotacji, tj. liczba pracowników, którzy odeszli z jednostki w danym roku w stosunku do przeciętnej liczby zatrudnionych w roku, wyniósł 11,7%²⁴,
- na dzień 31 grudnia 2018 r. zatrudnienie wyniosło łącznie 476 osób, w tym na podstawie umów o pracę 437 osób, zatrudnionych na 431,5 etatach (w przeliczeniu na pełne etaty)²⁵, a na umowy zlecenia – 39 osób. Ogólny wskaźnik rotacji wyniósł 13,7%, i był o 2% wyższy niż w 2017 r.²⁶,
- na dzień 31 grudnia 2019 r. zatrudnienie wyniosło łącznie 487 osoby, w tym na podstawie umów o pracę 440 osoby, zatrudnione na 435,4 etatach (w przeliczeniu na pełne etaty) i 47 osób na umowy zlecenia. W stosunku do 2018 r. nastąpił wzrost zarówno osób zatrudnionych na umowę o pracę (o trzy osoby), jak i na umowy zlecenia (osiem osób). Ogólny wskaźnik rotacji wyniósł 13,8%, i był na zbliżonym poziomie do wskaźnika za 2018 r.²⁷,
- na dzień 31 grudnia 2020 r. zatrudnienie wyniosło łącznie 598 osób, w tym zatrudnionych na podstawie umów o pracę – 535 osoby, zatrudnione na 471,1 etatu (w przeliczeniu na pełne etaty), a na umowach zlecenia – 63 osoby. W stosunku do 2019 r. wzrost nastąpił zarówno w grupie osób zatrudnionych na umowę o pracę (95 osób) jak i na umowę zlecenia (16 osób). Wzrost zatrudnienia wynikał m.in. z przejęcia z dniem 1 listopada 2020 r., na podstawie art. 23¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, 44 osoby zatrudnione w Krajowym Punkcie Kontaktowym Programów Badawczych UE. Ogólny wskaźnik rotacji wyniósł 13%. W 2020 r. NCBR+ Sp. z o.o. zatrudniła cztery osoby, które wykonywały umowy zlecenia w NCBR.
- na dzień 31 maja 2021 r. zatrudnienie wyniosło łącznie 596 osób, w tym na podstawie umowy o pracę 534 osoby, a 62 – umowy zlecenia. Natomiast w Biurze NCBR w Brukseli, na dzień 5 lipca 2021 r., zatrudnionych było pięć osób na pełnych etatach. Ponadto Spółka w 2021 r. (do 31 maja) zatrudniła dwie osoby, które wcześniej wykonywały umowy zlecenia na rzecz NCBR.

NIK zwraca uwagę, że mimo powierzenia części zadań do realizacji NCBR+ Sp. z o.o. i związanego z tym transferu pracowników, w NCBR nastąpił, nawet bez uwzględnienia przejęcia pracowników Krajowego Punktu Konsultacyjnego, wzrost zatrudnienia.

W 2018 do pracy w NCBR kierowano w miarę zapotrzebowania pracowników tymczasowych na podstawie umowy z dnia 7 sierpnia 2015 r. nr 15/PN zawartej z Fallwork Sp. z o.o. Umowa obowiązywała przez okres 48 miesięcy, lub do momentu wyczerpania kwoty wskazanej w umowie. Zgodnie z postanowieniami tej umowy, pracownikowi tymczasowemu przysługiwało wynagrodzenie składające się z wynagrodzenia zasadniczego, określonego dla danego stanowiska w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2010 r. w sprawie szczegółowych kryteriów wynagradzania pracowników Biura Narodowego Centrum Badań i Rozwoju²⁸ oraz z dodatku za wieloletnią pracę (tzw. dodatek za wysługę lat).

²³ „Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za 2017 rok” (https://bip.ncbr.gov.pl/fileadmin/POWER/Roczne_plany_dzialania/uchwala_Rady_nr_6_2018_zal._2_Sprawozdanie_NCBR_2017_2018-03-26.pdf)

²⁴ Dane pochodzą ze „Sprawozdania z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za 2017 rok” (https://bip.ncbr.gov.pl/fileadmin/POWER/Roczne_plany_dzialania/uchwala_Rady_nr_6_2018_zal._2_Sprawozdanie_NC_BR_2017_2018-03-26.pdf).

²⁵ „Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za 2018 rok” (https://bip.ncbr.gov.pl/fileadmin/POWER/Roczne_plany_dzialania/Sprawozdanie_korekta_NCBR_07.2019_MNiSW_NCB_R_wrzesien_2019.pdf).

²⁶ Dane pochodzą ze „Sprawozdania z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za 2018 rok” (https://bip.ncbr.gov.pl/fileadmin/POWER/Roczne_plany_dzialania/Sprawozdanie_korekta_NCBR_07.2019_MNiSW_NCB_R_wrzesien_2019.pdf).

²⁷ Dane pochodzą ze „Sprawozdania z działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju za 2019 rok”.

²⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 2158.

Oprócz ww. kosztów wynagrodzeń, NCBR ponosił dodatkowe koszty obsługi pracowników tymczasowych, które wynosiło za obsługę jednego pracownika 24,35 zł brutto miesięcznie.

W związku z realizacją tej umowy w 2018 r. poniesiono koszty w wysokości 1 492,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 5-6, 28, 63-75, 106, 113)

7. W dniu 16 listopada 2018 r. zawiadomiono Związek Zawodowy NCBR o przejściu części pracowników do nowego pracodawcy, tj. NCBR+ Sp. z o.o. Załączona do tego zawiadomienia lista zawierała 54 nazwiska osób. W wyniku negocjacji, w dniu 28 listopada 2018 r. Związek Zawodowy Pracowników NCBR zawarł z NCBR (dotychczasowym pracodawcą) oraz NCBR+ Sp. z o.o. (nowym pracodawcą) porozumienie transferowe w trybie art. 26¹ ust. 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych²⁹, na podstawie którego m.in. zabezpieczono interes prawny przechodzących z dniem 17 grudnia 2018 r. pracowników od dotychczasowego pracodawcy do nowego poprzez zapisy, iż u nowego pracodawcy będą te same lub co najmniej te same warunki związane ze stosunkiem pracy. Ponadto w związku z rozwiązaniem umów o pracę z winy NCBR+ Sp. z o.o., w przypadku zaprzestania funkcji realizowanych przez nowego pracodawcy na mocy umowy ramowej lub umów wykonawczych, NCBR zobowiązało się ponownie zatrudnić tych pracowników. W wyniku tego porozumienia do Spółki miało przejść 55 osób, zajmujących się wyborem projektów, systemami informatycznymi, kwestiami administracyjno-gospodarczymi, prawnymi, zarządzaniem zasobami ludzkimi, kontrolingiem, komunikacją i promocją³⁰. Ostatecznie do Spółki przeszły 53 osoby.

Kolejnym porozumieniem, było porozumienie zawarte pomiędzy NCBR a NCBR+ Sp. z o.o. w dniu 4 grudnia 2018 r. w związku z zawarciem pomiędzy ww. podmiotami umowy ramowej nr 25/18/WR z dnia 18 września 2018 r. oraz siedmiu umów wykonawczych. Na jego podstawie, aby Spółka zapewniła realizację usług o najwyższej jakości świadczonych przez kadre posiadającą odpowiednie kompetencje, NCBR+ Sp. z o.o. miała zatrudnić wskazane przez NCBR osoby (łącznie 50 osób). Od 17 grudnia 2018 r., zatrudnionych zostało w NCBR+ Sp. z o.o. 49 osób, które wcześniej miały umowę zlecenia w NCBR.

W dniu 24 kwietnia 2019 r. NCBR oraz NCBR+ Sp. z o.o. zawiadomili Związek Zawodowy NCBR, w trybie przepisów o związkach zawodowych, o kolejnym przejściu części pracowników NCBR do nowego pracodawcy (Spółki). Lista załączona do ww. zawiadomienia zawierała dziesięć nazwisk. W wyniku podjętych rokowań, w dniu 20 maja 2019 r. NCBR, Spółka oraz Związek Zawodowy NCBR zawarły kolejne porozumienie, na mocy którego od 1 czerwca 2019 r. do Spółki miało przejść dziesięć osób, zajmujących się wyborem projektów, obsługą kontraktacji oraz wsparciem technicznym kontraktacji³¹. Osoby te były wcześniej wskazane w zawiadomieniu do Związku. Zagwarantowano prawa pracownicze osób przechodzących, tak jak w przypadku wcześniejszych porozumień.

Kolejne zawiadomienie do Związku Zawodowego NCBR wystosowano w dniu 1 października 2019 r. Zakładało przejście do Spółki 33 pracowników. W wyniku negocjacji porozumienie zawarto w dniu 11 października 2019 r. pomiędzy NCBR, NCBR+ Sp. z o.o. oraz Związkiem Zawodowym. Na mocy jego postanowień, od dnia 1 listopada 2019 r. do Spółki miały przejść 33 osoby zajmujące się analizą IT, obsługą administracyjną sekretariatów Dyrekcji NCBR, obsługą dotyczącą analiz i sprawozdawczością, komunikacją wewnętrzną i zewnętrzną, kontrolą projektów³². Osoby te były wcześniej wskazane w zawiadomieniu do Związku. Zagwarantowano prawa pracownicze osób przechodzących, tak jak w przypadku wcześniejszych porozumień. Ostatecznie do nowego pracodawcy przeszły 32 osoby. Dodatkowo w 2019 r. Spółka zatrudniła 12 osób, które wcześniej wykonywały umowy zlecenia w NCBR.

²⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 263, ze zm.

³⁰ Tj.: 12 osób zatrudnionych w Dziale Komunikacji i Promocji, siedem osób – dział Prawny, 12 osób – Dział Zarządzania Zasobami Ludzkimi, osiem osób – Dział Systemów Informatycznych, osiem osób – Dział Wyboru Projektów, sześć osób – Dział Administracyjno-Gospodarczy, jedna osoba – Dział Rozwoju Innowacyjnych Metod Zarządzania, jedna osoba – Dział Kontrolingu.

³¹ Wszystkie osoby zatrudnione były w Dziale Wyboru Projektów.

³² Tj.: osoby zatrudnione w Dziale Księgowości – trzy, Dziale Komunikacji i Promocji – dwie, Dziale Kontroli Projektów – siedem, Dziale Administracji i Zakupów – cztery, Dziale Systemów Informatycznych – pięć, Dziale Kontrolingu – osiem, Biurze Dyrektora Centrum – cztery.

W związku z zawartymi porozumieniami transferowymi w latach 2018-2019, w dniu 3 grudnia 2019 r. pracownicy NCBR przeprowadzili analizę akt osobowych pracowników NCBR+ Sp. z o.o. (próbą dobrana losowo wynosiła 19 osób, tj. 20% osób objętych ww. porozumieniami – 95 osób). Nie zidentyfikowano naruszenia praw pracowniczych.

(akta kontroli str. 104-105)

8. Wynagrodzenia w NCBR do dnia 9 stycznia 2020 r. regulowane były rozporządzeniem z 2010 r. w sprawie szczegółowych kryteriów wynagradzania pracowników Biura Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, wskazujące zarówno wysokość wynagrodzenia zasadniczego w przedziale od do (tzw. widełki), jak również dodatki do wynagrodzenia i nagrodzenia ze wskazaniem warunków, jakie należy spełnić, by je otrzymać. Zgodnie z ww. rozporządzeniem wynagrodzenie zasadnicze wahało się od 2 tys. zł brutto do 9 tys. zł brutto, w zależności od stanowiska.

We wrześniu 2019 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego przekazał do opiniowania projekt nowego rozporządzenia w sprawie szczegółowych kryteriów wynagradzania w Biurze NCBR. W uzasadnieniu do tego projektu wskazano, że z uwagi na brzmienie przepisu upoważniającego do wydania tego aktu, „(...) bardziej adekwatną regulacją na poziomie wykonawczym będzie taka, która swoim zakresem obejmie ściśle rozumiane szczegółowe kryteria wynagradzania pracowników Biura Centrum.”. Ponadto zwrócono uwagę, że polityka wynagradzania w Biurze NCBR nie może pomijać zmian zachodzących na rynku pracy, w tym przekształcenia z rynku pracodawcy w rynek pracownika³³. Ostatecznie, w dniu 18 grudnia 2019 r. Minister wydał nowe rozporządzenie w sprawie szczegółowych kryteriów wynagradzania pracowników Biura Narodowego Centrum Badań i Rozwoju³⁴, w którym określono 16 szczegółowych kryteriów wynagradzania pracowników. Rozporządzenie weszło w życie w dniu 10 stycznia 2020 r.

Zarządzeniem nr 1/2020 Dyrektora NCBR z dnia 14 stycznia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Wynagradzania Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, określono wynagrodzenia, biorąc pod uwagę ww. rozporządzenie. Również w tym zarządzeniu znalazło się określenie wysokości wynagrodzenia zasadniczego w podziale od do z uwzględnieniem stanowiska zatrudnienia. Wynagrodzenia te były wyższe od tych wskazanych w rozporządzeniu w 27 września 2010 r. W regulaminie wynagradzania nie uregulowano kwestii związanych z dodatkiem za wysługę lat oraz nagrodą jubileuszową. Wprowadzono natomiast dwie premie – premię Zarządzania Przez Cele (dla osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych, którym postawiono cele premiowe) oraz premię motywacyjną. Stosownie do ww. zarządzenia, wynagrodzenie zasadnicze brutto, w zależności o stanowiska, waha się od 3,4 tys. zł do 24 tys. zł brutto.

Regulamin wynagradzania był w 2020 r. zmieniany dwukrotnie, tj. w dniu 16 czerwca 2020 r. (zarządzenie nr 62/2020 Dyrektora NCBR zmieniające zarządzenie nr 1/2020 w sprawie wprowadzenia Regulaminu wynagradzania Narodowego Centrum Badań i Rozwoju) oraz w dniu 17 grudnia 2020 r. (zarządzenie nr 120/2020 Dyrektora NCBR zmieniające zarządzenie nr 62 w sprawie wprowadzenia Regulaminu Wynagradzania Narodowego Centrum Badań i Rozwoju). Zmiany generalnie dotyczyły korekty „widełek” na niektórych stanowiskach.

Na dzień 31 grudnia 2017 r. średnie miesięczne wynagrodzenie w NCBR wynosiło 7 283,76 zł³⁵, a na dzień 31 grudnia 2018 r. – 7 824,06 zł³⁶, tj. wzrosło w stosunku do 2017 r. o 540,30 zł (o 7,4%), natomiast na koniec 2019 r. – 8 057,73 zł³⁷, tj. wzrosło w stosunku do 2018 r. o 233,67 zł (o 2,9%) . Na koniec 2020 r., po wprowadzeniu regulaminu wynagradzania,

³³ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12325350>.

³⁴ Dz. U. poz. 2454.

³⁵ Liczone jako wydatki ponoszone na wynagrodzenia osobowe (w ujęciu kasowym – 37 558 tys. zł) podzielone na zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty (429,7) oraz 12 miesięcy ([uchwała Rady nr 6 2018 zal. 2. Sprawozdanie NCBR 2017 2018-03-26.pdf](#))

³⁶ Liczone jako wydatki ponoszone na wynagrodzenia osobowe (w ujęciu kasowym – 40 513 tys. zł) podzielone na zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty (431,5) oraz 12 miesięcy.

³⁷ Liczone jako wydatki ponoszone na wynagrodzenia osobowe (w ujęciu kasowym – 42 100 tys. zł) podzielone na zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty (435,4) oraz 12 miesięcy.

średnie miesięczne wynagrodzenie wyniosło 8 272,48 zł³⁸, tj. w stosunku do 2019 r. wzrosło o 214,75 zł (o 2,7%).

Na umowy zlecenia za okres 2018-2021 (31 maj) NCBR wydatkował środki w łącznej wysokości 10 006,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 63-81, 105)

9. Zasady i sposób kształtowania wynagrodzeń członków zarządu utworzonych przez NCBR spółek, regulowane były uchwałami zgromadzenia wspólników³⁹ lub walnego zgromadzenia⁴⁰. Określono w nich, że członkowie zarządu będą pełnili swoje obowiązki w oparciu o kontrakty menadżerskie, wskazano, że ich wynagrodzenie będzie składało się z wynagrodzenia stałego oraz zmiennego, uzależnionego ode realizacji celów zarządczych. Wskazano również na możliwość zawarcia umów o zakazie konkurencji.

(akta kontroli str. 7-8, 63-75)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przed powołaniem NCBR+ Sp. z o.o. w NCBR nie przeprowadzono szczegółowej analizy efektywności funkcjonowania przyszłej spółki, co zdaniem NIK było nierzetelne. Dopiero w dniu zawięzania spółki (tj. 18 stycznia 2018 r.) – zarządzeniem nr 2/2018 Dyrektora NCBR w sprawie powołania doradczego zespołu ds. wdrożenia prac skutkujących powołaniem zależnego od Narodowego Centrum Badań i Rozwoju podmiotu wspierającego realizację jego zadań statutowych – powołano zespół, którego zadaniem było m.in. przygotowanie dokumentacji, budżetu i finansowania Spółki oraz jej biznes planu.

Pani Joanna Bis, Zastępca Dyrektora Biura Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej NCBR wyjaśniła, że podejmując decyzję o powołaniu spółki tzw. wsparciowej Centrum kierowało się przede wszystkim dążeniem do zapewnienia niezbędnych zasobów do sprawnej i efektywnej realizacji zadań. Wskazała również, że podstawą decyzji o jej powołaniu była zidentyfikowana przez NCBR konieczność optymalizacji zadań w zakresie wdrażania programów operacyjnych, zwłaszcza w obszarze kontraktacji i certyfikacji.

Zdaniem NIK podjęcie decyzji o powołaniu spółki powinno być poprzedzone szczegółową analizą efektywności takiego rozwiązania w celu zapewnienia racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi.

(akta kontroli str. 682-684)

2. NCBR nie wypracowało i nie przygotowało właściwej koncepcji funkcjonowania NCBR Investment Fund ASI S.A. przed jej faktycznym powołaniem.

W konsekwencji tego w statucie, przyjętym aktem założycielskim tej Spółki określono, że ma ona prowadzić działalność inwestycyjną, ale nie sprecyzowano w jakiej formie, nie określono polityki i strategii inwestycyjnej, a jednocześnie statut był typowy dla jednostek prowadzących działalność gospodarczą (w przedmiocie działalności wymieniał 12 zadań, z których 10 dotyczyło źródeł przychodów z działalności gospodarczej). Koncepcję funkcjonowania spółki i podstawowe dokumenty (projekty zmian statutu, projekty polityki i strategii inwestycyjnej, projekty biznes planu) wypracowano dopiero po powołaniu Zarządu spółki i przy jego znaczącym udziale. W następstwie tego przed rejestracją Spółki w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS), akcjonariusz dokonał zmiany formy działania na wewnątrznie zarządzaną alternatywną spółkę inwestycyjną (ASI) działającą na podstawie ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi. Przyjęcie nowej formy działania wymusiło, jeszcze przed rejestracją w KRS, wystąpienie z wnioskiem do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) o wpis do rejestru zarządzających ASI. Wpis do tego rejestru Spółka

³⁸ Liczone jako wydatki ponoszone na wynagrodzenia osobowe (w ujęciu kasowym – 46 766 tys. zł) podzielone na zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty (471,1) oraz 12 miesięcy.

³⁹ Uchwała nr 2 Zgromadzenia Wspólników spółki NCBR+ spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu Spółki oraz uchwała nr 6 nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników spółki pod firmą IDEAS NCBR spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu Spółki, zmieniona uchwałą nr 1 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników IDEAS NCBR spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z dnia 22 kwietnia 2021 r.

⁴⁰ Uchwała nr 1 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki pod firmą NCBR Investment Fund Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie z dnia 5 grudnia 2019 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu Spółki.

uzyskała 18 czerwca 2019 r., a do rejestru przedsiębiorców KRS 5 lipca 2019 r., tj. po ponad dziewięciu miesiącach od sporządzenia aktu założycielskiego. Centrum przeprowadziło Test Prywatnego Inwestora⁴¹ dopiero w grudniu 2020 r. Zdaniem NCBR przeprowadzenie Testu Prywatnego Inwestora dla realizacji biznesplanu obejmującego w całości działania NCBR Investment Fund ASI S.A. było niecelowe do wykonania bezpośrednio po powołaniu spółki. Do jego wykonania niezbędna była akceptacja Komisji Nadzoru Finansowego dla założeń polityki i strategii inwestycyjnej obejmującej działalność koinwestycyjną w ramach procesu uzyskiwania wpisu spółki do rejestru Zarządzających ASI, konieczność pozyskania danych pozwalających na stworzenie szczegółowego biznesplanu odpowiadającego wytycznym Komisji Europejskiej i orzecznictwu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, czy obowiązek wystąpienia o opinię Rady Centrum dla ramowych założeń instrumentu finansowego oraz konieczność współpracy z menadżerami, którzy będą realizować biznesplan, a których wybór wymagał (w ówczesnym stanie prawnym) przeprowadzenia konkursu z uwagi na przepisy o zarządzaniu mieniem państwowym. Na rozpiętość czasu pomiędzy stwierdzeniem potrzeby stworzenia instrumentu zwrotnego w 2018 r., a zamknięciem procesu oceny całościowego biznesplanu w ramach Testu Prywatnego Inwestora dotyczącego przeznaczenia środków na wdrożenie instrumentu koinwestycyjnego, wpłynęły:

- proces związany z organizacją spółki i wyborem członków rady nadzorczej i zarządu, w tym uzyskania wynikających z obowiązujących przepisów prawa opinii Rady ds. spółek z udziałem Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych (od 20 września 2018 r. do 12 lutego 2019 r. (powołanie pierwszego składu organu zarządzającego Spółki po dokonanych postępowaniach kwalifikacyjnych i uzyskaniu pozytywnej opinii ww. Rady ds. spółek dot. kandydatów na członków organu zarządzającego Spółki),
- proces związany z uzyskaniem wpisu do rejestru zarządzających ASI (od 7 marca 2019 r. do 16 czerwca 2019 r.),
- proces związany z przygotowaniem szczegółowych ram instrumentu koinwestycyjnego, w celu przedstawienia go do konsultacji z Radą Centrum po uzyskaniu wpisu do rejestru zarządzających ASI (do lipca 2019 r.),
- proces związany z uzyskiwaniem opinii Rady Centrum (od lipca 2019 r. do listopada 2019 r.), przygotowanie i przeprowadzenie zamówienia na niezależnego eksperta, który dokona analizy całościowego biznesplanu z uwzględnieniem wymogów Testu Prywatnego Inwestora (w tym przeprowadzenie dialogu technicznego obejmującego szczegółowe konsultacje uwarunkowań realizacji zamówienia z udziałem sześciu podmiotów rynkowych i konieczność powtórzenia przetargu, z powodu rażąco niskiej ceny podanej w pierwszym postępowaniu - od sierpnia 2019 r. do sierpnia 2020 r.),
- proces aktualizacji całościowego biznesplanu (proces ciągły od lipca 2019 r.) i oceny biznesplanu przez niezależnego eksperta (od sierpnia 2020 r.) w obu przypadkach zakończone do 18 grudnia 2020 r.

Ponadto NCBR jako akcjonariusz, nie przekazało NIF w 2019 r. środków na kapitał w kwocie 50 mln zł zakładanych w Planie rzeczowo-finansowym.

Zgodnie z wyjaśnieniami Centrum powodem, dla którego NIF nie dokapitalizowano w 2019 r., było przedłużenie do końca listopada 2019 r. oceny instrumentu zwrotnego koinwestycyjnego przez Radę Centrum oraz to, że nie było już możliwe wykorzystanie środków przewidzianych na ten instrument we wskazanym roku (umowa dotacji celowej oraz rozliczenia dotacji celowej w oparciu o przepisy ustawy o finansach publicznych). NCBR środki na działalność koinwestycyjną mógł przekazać dopiero po uzyskaniu potwierdzenia, że dokapitalizowanie to nie będzie stanowiło niedozwolonej pomocy publicznej, a więc mogło to nastąpić dopiero po przeprowadzeniu TPI względem całościowego biznesplanu (zakończeniu oceny przedsięwzięcia przez niezależnego eksperta). Przez wzgląd na trwający w 2019 r. proces oceny działalności NIF zakończony

⁴¹ Dalej: TPI.

w grudniu 2019 r., która jednocześnie warunkowała przekazanie środków na działalność koinwestycyjną, nie było możliwe przekazanie spółce wskazanych środków w 2019 r.

(dowód: akta kontroli, str. 63-75, 656-676, 721-744)

W ocenie NIK działania podejmowane przez NCBR nie zostały właściwie zaprojektowane, co skutkowało długotrwałym procesem tworzenia Spółki.

OCENA CZĄSTKOWA

W trakcie tworzenia spółek zależnych przez NCBR, tj. NCBR+ Sp. z o.o., NCBR Investment Fund ASI S.A. oraz IDEAS NCBR Sp. z o.o., przeprowadzono analizy w zakresie m.in. przepisów prawnych, w tym pomocy publicznej, sposobów finansowania kosztów spółek, jak również założeń i celów ich działania. Natomiast przed powołaniem NCBR+ Sp. z o.o. nie przeprowadzono szczegółowej analizy efektywności funkcjonowania przyszłej spółki, co zdaniem NIK było nierzetelne. Ponadto NCBR nie wypracowało i nie przygotowało właściwej koncepcji funkcjonowania NCBR Investment Fund ASI S.A. przed jej faktycznym powołaniem, co NIK ocenia negatywnie. Koncepcję funkcjonowania spółki i podstawowe dokumenty (projekty zmian statutu, projekty polityki i strategii inwestycyjnej, projekty biznes planu) wypracowano dopiero po powołaniu Zarządu spółki i przy jego znaczącym udziale. Jednocześnie Centrum przeprowadziło TPI dopiero w grudniu 2020 r. Przeprowadzenie transferu pracowników Centrum do NCBR+ Sp. z o.o. zostało poprzedzone ustaleniami ze związkiem zawodowym, a realizacja przebiegała zgodnie z zawartymi porozumieniami. Pomimo transferu pracowników do NCBR+ w okresie objętym kontrolą nastąpił wzrost zatrudnienia i związany z nim wzrost kosztów w Centrum. Dodatkowo, na podstawie porozumienia zawartego między NCBR i Spółką, NCBR+ Sp. z o.o. miała zaoferować zatrudnienie 50 osobom wykonującym umowy zlecenia na rzecz NCBR.

OBSZAR

Opis
stanu faktycznego

2. Finansowanie działalności i zadań zleconych spółce NCBR+

1. Dnia 18 września 2018 r. Centrum zawarło z NCBR+ sp. z o.o. Umowę Ramową nr 25/18/WR (dalej: UR nr 25/18/WR), do której podpisano 12 umów wykonawczych⁴² (dalej: UW) określających szczegółowy zakres usług wsparcia. Umowę zawarto na okres 24 miesięcy albo do wyczerpania kwoty, na którą zawarto umowę. Maksymalne łączne wynagrodzenie określono na 40 589 139,00 zł brutto. Aneks nr 1 do UR zawartym w dniu 29 marca 2019 r., wynagrodzenie zwiększono do kwoty 47 754 139,00 zł brutto.

W Umowie ramowej ustalono zasady wsparcia Centrum przez NCBR+ w realizacji jego celów statutowych, w zakresie obowiązków, których zapotrzebowanie zgłosi Centrum, jak również wskazano źródła finansowania tego wsparcia⁴³. Szczegółowy zakres powierzonych do realizacji usług, terminy rozpoczęcia i zakończenia ich realizacji, czy źródła ich finansowania określano także w umowach wykonawczych zawieranych dla poszczególnych grup usług wskazanych w załącznikach do UR.

Mechanizm współpracy pomiędzy Centrum a NCBR+ w kwestii wsparcia realizacji usług polegał na tym, że NCBR, jako Zamawiający, w momencie identyfikacji potrzeby uzyskania wsparcia od spółki, składało jej sformalizowane *Zapotrzebowanie* stanowiące podstawę do negocjacji kończących się spisaniem *Protokołu z negocjacji* i zawarciem umowy wykonawczej obejmującej realizację danego obszaru usług, wynikających wprost ze złożonego przez Centrum zapotrzebowania. Kryteriami stanowiącymi podstawę negocjacji były, m.in.: rodzaj i stawka zleczanych usług, termin jej realizacji, wartość usługi obliczonej zgodnie z § 6 UR (dla UR 25/18/WR przy ustalaniu stawek jednostkowych i wartości usług w trybie negocjacji uwzględniać należało aktualną sytuację rynku pracy/usług, prognozowane zmiany oraz historyczne dane NCBR określające wysokości poniesionych nakładów niezbędnych do realizacji usług; w odniesieniu do UR 54/19/WR kalkulacja wynagrodzenia odbywa się na podstawie kosztów bezpośrednich i pośrednich powiększonych o 5% narzut na kosztach).

⁴² Aneksowane były 42 razy (w przypadku 60% zawartych umów – 9 z 15 – zasza konieczność zmiany wysokości wynagrodzenia.

⁴³ Ze źródeł Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (dalej: POIR), Pomocy Technicznej Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój (dalej: PO WER) oraz środków krajowych.

podstawie kosztów bezpośrednich i pośrednich powiększonych o 5% narzut na kosztach). Strony negocjowały także warunki realizacji zadań i niezbędne zasoby osobowe, a niezbędna liczba pracowników do obsługi była konsekwencją zdefiniowanych zadań zleconych NCBR+.

(akta kontroli str. 75, 278-279)

Umowy wykonawcze dotyczyły wsparcia: Działu Wyboru Projektów w zakresie współpracy z ekspertami; wyboru projektów i wsparcia technicznego kontraktacji oraz kontraktacji (UW nr 1/2018 z 9 listopada 2018 r.,⁴⁵ na kwotę 3 324 192,00 zł⁴⁶); Działu Systemów Informatycznych w zakresie prowadzenie Help desk na rzecz NCBR oraz programowanie (UW nr 02/2018 z 9 listopada 2018 r. na kwotę 6 031 100,00 zł); Działu Administracji i Zakupów poprzez obsługę administracyjno-techniczną⁴⁷ (UW nr 3/2018 z 9 listopada 2018 r. na kwotę 6 370 067,00 zł); Działu Prawnego w zakresie obsługi prawnej⁴⁸ (UW nr 04/2018 z 9 listopada 2018 r. na kwotę 4 772 157,00 zł); Działu Zarządzania Zasobami Ludzkimi w obsłudze HR⁴⁹ (UW nr 05/2018 z 9 listopada 2018 r. na kwotę na 3 573 297,00 zł); Działu Kontrolingu w obsłudze analiz i sprawozdawczości⁵⁰ (UW nr 06/2018 z 9 listopada 2018 r. na kwotę 635 645,00 zł); Działu Komunikacji i Promocji w realizacji obsługi PR, promocji i współpracy z interesariuszami⁵¹ (UW nr 07/2018 z 9 listopada 2018 r. na kwotę 4 144 710,00 zł); Działu Finansowania Projektów w obsłudze finansowej projektów oraz wsparcie obsługi merytorycznej projektów (UW r 8/2018 z 9 listopada 2018 r. na kwotę 1 233 306,00 zł.); Działu Kontroli Projektów w zakresie kontroli planowych i doraźnych z za biurka oraz wizyt monitoringowych przeprowadzonych w celu weryfikacji prawidłowości realizacji projektów, zgodnie z postanowieniami zawartych umów, w szczególności kontroli zagadnień związanych z potwierdzeniem kwalifikowalności poniesionych wydatków (UW 09/2019 z 11 kwietnia 2019 r. na kwotę 1 456 414,00 zł); Działu Zarządzania Ekspertami w zakresie wsparcia obsługi merytorycznej projektów, technicznego oraz wsparcia wyboru i weryfikacji wniosków o dofinansowanie (UW 10/2019 z 11 kwietnia 2019 r. na kwotę 1 233 306,00 zł); Działu Inwestycji B+R w zakresie wsparcia administracyjnego, wspomaganie procesów wykonania i finansowania umów⁵² (UW 11/2019 z 17 września 2019 r. na kwotę 613 973,00 zł) oraz Działu Rozwoju Kadry Naukowej w ramach obsługi w zakresie projektów polegającej na pogłębionej analizie dokumentów źródłowych wraz z przygotowaniem listy kontrolnej do analiz pogłębionej do wniosku o płatność (UW 12/2019 z 23 września 2019 r. na kwotę 756 434,00 zł).

(dowód: akta kontroli, str. 63-75)

W dniu 18 grudnia 2019 r., Centrum podpisało z NCBR+ Aneks nr 2 do UR nr 25/18/WR oraz *Porozumienie do umowy ramowej nr 25/18/WR*. Podstawą do zawarcia ww. aneksu był fakt, iż strony zauważyły rozbieżność pomiędzy rzeczywistym a planowanym poziomem kosztów generowanych przez NCBR+ w związku ze świadczonymi usługami na rzecz NCBR, nie wpływające jednak na jakość i zakres świadczonych usług, których wykonanie odbywało się bez żadnych uchybień ze strony NCBR+. Niższe koszty spółki wyniknęły z faktu obniżenia kosztów związanych z zatrudnianiem, względem zakładanych przez NCBR w procesie negocjacji kolejnych UW oraz zmianą z dniem 1 stycznia 2019 r. przepisów ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, w zakresie metod weryfikacji cen

⁴⁵ Załącznikiem do każdej z umów wykonawczych, za cały okres objęty kontrolą, były *Protokoły z negocjacji w związku ze złożonym przez NCBR Zapotrzebowaniem*. W każdym z ww. dokumentów określono: Obszar i wymieniono szczegółowo Zakres usług, ryzyka, Zasoby i planowanie, Zasady monitorowania prac, Odbiór prac.

⁴⁶ Kwoty netto.

⁴⁷ Prowadzenie kancelarii, obsługa administracyjno-techniczna powierzchni biurowych NCBR; obsługa recepcji głównej i sekretariatów, obsługa administracyjna biura NCBR; obsługa transportu; obsługa podróży służbowych pracowników NCBR; Ewidencja i archiwizacja dokumentacji; wsparcie kompleksowej usługi zamówienia publiczne.

⁴⁸ Doradztwo i opiniowanie prawne w ramach procesów realizowanych przez NCBR; wsparcie w przygotowaniu dokumentacji formalno-prawnej.

⁴⁹ Doradztwo i opiniowanie prawne w ramach procesów realizowanych przez NCBR; wsparcie w przygotowaniu dokumentacji formalno-prawnej.

⁵⁰ 1. Zebranie, opracowanie i analiza danych, przygotowywanie zestawień, informacji cyklicznych i zleczonych doraźne, sprawozdań, planów i raportów wynikających z podstawowej działalności Centrum; 2. Monitorowanie i analiza logicznej poprawności danych w informatycznych systemach dziedzinowych Centrum; 3. Komplectowanie informacji z dostępnych sprawozdań PNT, w tym obsługa baz danych (SHRIMP) w zakresie udzielanej przez Centrum pomocy de minimis.

⁵¹ W tym komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna; biuro prasowe; obsługa gości, live chat NCBR, infolinia; wsparcie w zakresie zarządzania i administrowania czynnościami i projektami o charakterze edukacyjnym i szkoleniowym dedykowanych dla Interesariuszy Centrum.

⁵² Z dniem 30 kwietnia 2020 r. strony podpisały porozumienie o rozwiązaniu umowy.

transferowych. Strony postanowiły: zmodyfikować łączące je postanowienia UR Aneks nr 2, celem ustalenia optymalnych zasad kalkulacji wynagrodzenia za wykonanie usług świadczonych przez nią od stycznia 2019 r. oraz zawrzeć odrębne porozumienie określające zasady skorygowania rozliczeń za okres styczeń-grudzień 2019 r. W Aneksie nr 2 do UR nr 25/18/WR z dnia 18 grudnia 2019 r., do UR dodano § 6 a w brzmieniu: *wynagrodzenie podlega okresowej weryfikacji raz na kwartał, w terminie do 25 dnia kolejnego miesiąca po zakończeniu kwartału poprzez porównanie kosztów budżetowych oraz rzeczywistych oraz odpowiednie dostosowanie rozliczeń Stron, tj. zwiększenie lub zmniejszenie wynagrodzenia NCBR+ za weryfikowany okres. Zapis o tej samej treści zawarto w Aneksie nr 1 z dnia 28 sierpnia 2020 r. do umowy ramowej nr 54/19/WR.*

(akta kontroli str.63-75)

Umowę ramową nr 54/19/WR zawarto 5 czerwca 2020 r. (na czas określony od dnia następującego po dniu zakończenia UR25/18/WR do dnia 31 grudnia 2021 r. albo do wyczerpania kwoty umowy), maksymalne łączne wynagrodzenie określając na 47 754 139,00 zł brutto. Do UR podpisano 14 umów wykonawczych na wsparcie: Działu Wyboru Projektów w realizacji usług wsparcia procesu wyboru projektów oraz przygotowanie i przeprowadzenie naboru wniosków⁵³ (UW nr 01/2020 z 8 września 2020 r. na kwotę 3 754 452,57 zł); Działu Systemów Informatycznych: wsparcie IT, prowadzenie IT help desk na rzecz NCBR, programowanie i analizy IT (UW nr 02/2020 z 11 września 2020 r. na wsparcie w realizacji zadań na kwotę 12 126 644,87 zł); Działu Administracji i Zakupów w obszarze administracyjno-technicznym⁵⁴ (UW nr 03/2020 z 2 września 2020 r. na wsparcie na kwotę 4 467 564,36 zł); Biura Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej w obsłudze prawnej⁵⁵ (UW nr 04/2020 z 2 września 2020 r. na kwotę 3 226 243,37 zł); Działu Zarządzania Zasobami Ludzkimi w obszarze wsparcia HR⁵⁶ (UW nr 05/2020 z 2 września 2020 r. na kwotę 2 262 585,97 zł); Działu Wyboru Projektów w obszarze obsługa finansów i księgowości⁵⁷ (UW nr 06/2020 UW z 2 września 2020 r. na kwotę 2 835 367,00 zł); Działu Komunikacji i Promocji w obszarze wsparcie PR, promocji i współpracy z interesariuszami⁵⁸ (UW nr 07/2020 UW z 2 września 2020 r. na kwotę 2 072 683,20 zł); Działu Finansowania Projektów w obszarze nadzoru nad realizacją programu, obsługa merytoryczna i finansowa projektów⁵⁹ (UW nr 08/2020 z 8 września 2020 r. na kwotę 3 962 761,46 zł); Działu Kontroli Projektów w obszarze wsparcia w zakresie kontroli⁶⁰ (UW nr 09/2020 z 2 września 2020 r. na kwotę 3 962 761,46 zł); Działu Zarządzania Ekspertami w obszarze nadzoru nad realizacją programu, obsługa trwałości i monitoring projektów⁶¹ (UW nr 10/2020 z 2 września 2020 r. na kwotę 1 084 220,26 zł); Działu Rozwoju Kadry Naukowej w obszarze nadzoru nad realizacją programu, obsługa merytoryczna projektów⁶² (UW nr 11/2020 z 8 września 2020 r. na kwotę 2 103 397,73 zł); Działu Komunikacji i Marketingu Strategicznego w obszarze wsparcia działań marketingowych i social media, promocji działalności międzynarodowej; wydawniczej

⁵³ Wsparcie procesu wyboru wykonawców – obsługa procesu kontraktacji, wsparcie procesu przygotowania i zawierania umów z wnioskodawcami/wykonawcami; wsparcie procesu przyjmowania i analizy zabezpieczeń umów oraz prowadzenie rejestru zabezpieczeń; przygotowanie i przeprowadzenie naboru wniosków; wsparcie w organizacji i prowadzeniu oceny wniosków; wsparcie w analizie statusu firm; wsparcie procesu oceny protestów/odwołań od oceny projektów.

⁵⁴ Usługi: Zarządzania kryzysowego i zadań obronnych, wsparcie prowadzenia kancelarii, archiwum zakładowego, sekretariatów i recepcji oraz organizacji i obsługi obiegu i archiwizacji dokumentów, wsparcie kompleksowej obsługi zamówień publicznych, wsparcie kompleksowej obsługi administracyjno-technicznej.

⁵⁵ Usługi: Wsparcie doradztwa i opiniowania prawnego w ramach procesów realizowanych przez NCBR oraz wsparcie formalno-prawne w przygotowywaniu dokumentacji.

⁵⁶ Usługi wsparcia: administracji kadrowej i placowej NCBR; benefitów pracowniczych ZFŚS; procesu rekrutacji i adaptacji pracowników; kontrolingu HR; procesu szkoleń i rozwoju pracowników; polityki personalnej Centrum; procesu rozliczania wynagrodzeń.

⁵⁷ Usługa: obsługa analiz i sprawozdawczości i obsługa księgową.

⁵⁸ Usługa wsparcia: obsługi zapytań i zgłoszeń wnioskodawców i beneficjentów, działań promocyjnych, obsługi zapytań i zgłoszeń wnioskodawców i beneficjentów, biura prasowego, komunikacji wewnętrznej. Z dniem 17 maja 2021 r., umowa – za porozumieniem stron – została rozwiązana.

⁵⁹ Usługa wsparcia: procesu obsługi finansowej projektów w tym weryfikacji wniosków o płatność, weryfikacji formalno-rachunkowej, sytuacji finansowej wykonawcy.

⁶⁰ Usługi wsparcia: procesu prowadzenia działań kontrolnych planowanych i doraźnych, w tym kontrole na miejscu, zza biurka, wizyty monitoringowe.

⁶¹ Usługi wsparcia: w analizie i porządkowaniu dokumentacji projektowej.

⁶² Usługi wsparcia: procesu obsługi finansowej projektów, w tym weryfikacji wniosków o płatność, weryfikacji formalno-rachunkowej, sytuacji finansowej wykonawcy; wsparcie procesu obsługi merytorycznej projektów, weryfikacja wniosków o zmiany, projektów, raportów merytorycznych (okresowych i końcowych), weryfikacji dokumentacji zakupowej.

i eventowej (UW nr 12/2020 z 16 listopada 2020 r. na kwotę 1 165 518,66 zł); Biura Strategii i Rozwoju w obszarze nadzoru nad realizacją programu, obsługa trwałości i monitoring projektów⁶³ (UW nr 13/2020 z 1 grudnia 2020 r. na kwotę 296 333,38 zł) oraz Działu Komunikacji i Marketingu Strategicznego w obszarze PR, marketingu, promocji i współpracy z interesariuszami⁶⁴ (UW nr 14/2020 z 17 maja 2020 r. na kwotę 1 756 669,80 zł).

(akta kontroli, str. 63-75)

Do 12 umów wykonawczych pierwszej UR podpisano łącznie 42 załączniki, z czego 35,5% z nich dotyczyło zmian wynegocjowanego w umowie wynagrodzenia. W przypadku drugiej UR wszystkich 13 aneksów do 13 umów wykonawczych dotyczyło zmian w wynagrodzeniu za usługi. Łącznie na 55 aneksów 43,6% z nich związanych było ze zmianą wynagrodzenia. Stwierdzone zmiany uzasadnione były zwiększeniem lub zmniejszeniem liczby zleczanych zadań, a co za tym idzie zmianą w liczbie etatów niezbędnych do obsługi. Negocjacje przy zawieraniu umów ramowych i wykonawczych, z ramienia NCBR prowadziło w przypadku UR25/18/WR osiem osób, w przypadku drugiej z umów, 13 osób, dwie z nich uczestniczyły, także przy podpisywaniu pierwszej umowy. Uczestnikom negocjacji nie były przekazywane ogólne wytyczne.

(akta kontroli, str. 63-75)

2. Centrum, na realizację przez NCBR+ usług wydatkował do dnia 31 maja 2021 r. 68 752 269,32 zł brutto⁶⁵. Koszt realizacji UR 25/18/WR wyniósł 44 948 610,57 zł, a koszt realizacji umowy nr 54/19/WR, do dnia 31 maja 2021 r., wyniósł 23 803 658,75 zł brutto. Za okres objęty kontrolą, Centrum wystawiło faktury korygujące, na rzecz NCBR+, na łączną kwotę 10 304 145,54 zł brutto. W planie finansowym NCBR środki ponoszone na NCBR wpisane były w pozycję *Koszty funkcjonowania*, natomiast te przekazane do NIF oraz IDEAS ujęto w ramach *Kosztów realizacji zadań*. Zgodnie ze *Sprawozdaniem z działalności NCBR*, porównując wartość *kosztów funkcjonowania*, w który wpisane są koszty ponoszone na realizację zadań przez NCBR+ wzrosła o 31 616 tys. zł w stosunku do 2018 r. Z kolei wartość *środków przekazanych innym podmiotom* wzrosła o 224 580 tys. zł. Koszt funkcjonowania NCBR ogółem, w okresie objętym kontrolą wzrósł o 309 585 tys. zł.

(akta kontroli, str. 63-75, 83-89, 435-455)

Centrum dwukrotnie, w 2018 i 2019 r. na prośbę NCBR+ przełało zadatek na poczet usług realizowanych przez NCBR+ na rzecz NCBR w łącznej wysokości 2 359 070,00 zł (859 070,00 zł w grudniu 2018 r. i 1 500 000 zł w styczniu 2019 r.). Wysokość zadatku odpowiadała sumie zobowiązań zawartych w umowach ramowych i wykonawczych i był niezbędny spółce do uregulowania zobowiązań pracowniczych zawartych w ww. umowach, w tym wobec zatrudnionych w spółce pracowników.

(akta kontroli, str. 63-75, 195-199, 721-744)

3. Rozliczanie usług spółki NCBR+ następowało we wskazanych terminach i wysokości określonych w umowach wykonawczych wraz z aneksami, po podpisaniu przez strony protokołów odbioru usług. Nakłady poniesione przez spółkę na realizację zadań zleconych w umowach nie przewyższały tych zakładanych na etapie powoływania spółki i składania wniosku o zamówienie in-house. Na intranetowym portalu NCBR utworzono, tzw. dysk wspólny, na którym Centrum i spółka – w ramach poszczególnych obszarów – udostępniają niezbędne regulacje i dokumenty, a w aktualnościach na powyższym intranecie, do którego dostęp mają także pracownicy spółki, publikowane są informacje, m.in. o obowiązujących uchwałach, zarządzeniach, regulaminach i procedurach.

Weryfikacja 219 przekazanych protokołów odbiorczych do umów wykonawczych obydwu umów ramowych, jak również faktur za wykonane usługi wykazała, że Centrum każdorazowo, comiesięcznie do każdej umowy wykonawczej podpisywało protokół odbioru usług. W dokumencie tym, stwierdzano: wykonanie usług bez zastrzeżeń, proporcjonalnie w stosunku do liczby osób fizycznie zatrudnionych i wykonujących zleczone czynności, w granicach prac zleconych przez NCBR, z zachowaniem należytej staranności, w ustalonym terminie

⁶³ Usługi wsparcia: w analizie i porządkowaniu dokumentacji projektowej.

⁶⁴ Usługi wsparcia: działań komunikacyjnych, promocji działalności międzynarodowej; działalności wydawniczej; obsługi zapytań i zgłoszeń wnioskodawców i beneficjentów; biura prasowego; działań marketingowych i social media.

⁶⁵ Zapis w ujęciu kasowym.

i poprawnie merytorycznie. Potwierdzano także zakres i wartość usługi zgodnie z umową, czas ich trwania, niestwierdzenie niezgodności, braków czy różnic pomiędzy zakresem usług zleconych i zrealizowanych.

(akta kontroli str. 63-75, 83-89, 200-227, 338-342, 456-571, 721-744)

Kontrola protokołów odbioru do UW nr 8 i 9/2019 wykazała różnice pomiędzy zakresem usług zleconych a zrealizowanych, dotyczące liczby przeprowadzonych kontroli oraz liczby przekazanych raportów z oceny wniosków o płatność. W takich przypadkach zamieszczano szczegółowy opis różnic wskazując na przyczyny opóźnień i wyznaczając termin na realizację nieukończonych zadań.

Powyższe różnice wynikały z faktu, iż plany kontroli POWER przewidywane są w okresach kwartalnych, a nie miesięcznych. W związku z tym, w przypadku niemożności zrealizowania kontroli w terminie (miesięcznym) wskazanym przez NCBR realizowane były w następnych okresach rozliczeniowych bez dodatkowego wynagrodzenia. W celu wyeliminowania problemu różnic Centrum zmieniło metodykę wyboru projektów do RPK oraz aneksowało umowę zmniejszając liczbę kontroli/wizyt monitorujących. W kolejnej umowie wykonawczej nr 9/2020 zmieniono okres rozliczeniowy z miesiąca na kwartał. Z kolei różnice wykazywane w protokołach odbioru do umowy wykonawczej nr 8/2019 wynikały z konieczności pozyskiwania dokumentów przekazanych do beneficjentów, co wydłużało proces i uniemożliwiało wykonanie usługi we wskazanym terminie, jednakże zadania przepisywano na kolejny miesiąc bez dodatkowego wynagrodzenia. W skontrolowanych protokołach odbioru usług do Umów Wykonawczych zawartych do UR nr 54/19/WR nie stwierdzono zapisów dotyczących różnic w wykonaniu zleconych usług.

(akta kontroli str. 63-75, 329-337, 721-744)

4. W przypadku Umowy Ramowej nr 25/18/WR zapisy dotyczące kar umownych zostały zawarte w załączniku nr 4, tzn. we wzorze Umowy wykonawczej. Z kolei w § 1 ust. 5 określono zakres zapisów, które powinny znaleźć się w umowach wykonawczych, w tym postanowienia określające wysokość i sposób naliczania kar umownych. W § 2 wzoru UW wskazano, że Centrum może żądać kary umownej w przypadku zwłoki lub/i nienależytego wykonania usługi.

(akta, kontroli, str. 63-75, 338-342, 456-571, 741-744)

W umowach wykonawczych zawarto klauzule zabezpieczające, w tym dotyczące kar umownych w przypadku nienależytego wykonywania usług. Zapisy dotyczące kar umownych zależne były od rodzaju zleconych w umowie usług. Dotyczyły przykładowo: wykrycia przez NCBR podczas weryfikacji minimum 10 błędów, nieprzeprowadzenia weryfikacji warunków formalnych w terminie i zakresie ilościowym; przekroczenia czasu zakończenia realizacji zgłoszenia; zwłoki w przekazaniu korespondencji; zwłoki wykonanej usługi w zaleconym terminie; braku potwierdzenia na piśmie zawartej z pracownikiem umowy o pracę przed dopuszczeniem do wykonywania obowiązków, braku reakcji na prawidłowo złożony wniosek.

Kontrola pięciu⁶⁶ z 14 Załączników nr 2 do Umów wykonawczych do Umowy Ramowej 54/19/WR – *Protokołów z negocjacji zapotrzebowania* wykazała zgodność z zakresem określonym w *Ramowym wykazie świadczonych usług*. Zarówno obszar główny wskazany w ww. Protokole, jak i rodzaj zleconych usług nie odbiegał od zapisów Ramowego wykazu. Z kolei zapisy dotyczące kar umownych zawarte w Umowach Wykonawczych do UR 54/19/WR objętych kontrolą, zostały uszczegółowione i rozbudowane, w stosunku do zapisów UR 25/18/WR, wskazując na zakres nieprawidłowości podlegający karze tożsamy z zakresem świadczonych usług.

Stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą Centrum nie nałożyło na NCBR+ żadnej kary umownej za niezrealizowanie usługi i nie odnotowało sytuacji, w której Spółka naruszyłaby postanowienia Umów ramowych, czy wykonawczych ani nie wystąpiła sytuacja nieprawidłowej realizacji usługi uprawniająca NCBR do podjęcia kroków związanych np. z dochodzeniem takich kar.

(akta kontroli str.63-75, 200-227, 338-342, 456-571, 721-744)

⁶⁶ Umowy Wykonawcze od 1 do 5/2020.

W Umowach ramowych (odpowiednio w § 6 i 4), *Obowiązki wykonawcy* zapisano, iż wykonawca zobowiązuje się poddać kontroli dokonywanej przez Zamawiającego. NIK stwierdziła, że w okresie obowiązywania ww. umów, tj. od dnia 18 września 2018 r., do dnia zakończenia kontroli, Centrum nie przeprowadziło żadnego audytu czy kontroli spółki w zakresie realizacji zleczonych jej usług powołując się na bieżący monitoring dokonywany przez pracowników NCBR odpowiadających za nadzór nad realizacją zleczonych NCBR+ usług.

(akta kontroli str.63-75, 142-160)

5. W ramach kontroli P/20/024 *Strategiczne programy badań naukowych*⁶⁷ stwierdzono, że Dyrektor Centrum niezgodnie z art. 30a ust. 1 pkt 2 ustawy o NCBR⁶⁸ powierzył spółce NCBR+ zadania związane z zarządzaniem i finansowaniem programów strategicznych, tj. wykonywania przez Spółkę następujących działań:

- 1) kontroli planowych i doraźnych dla projektów dofinansowanych w ramach konkursów: STRATEGMED I, STRATEGMED II, BIOSTRATEG II, BIOSTRATEG III, TECHMATSTRATEG I, TECHMATSTRATEG II i GOSPOSTRATEG ,
- 2) przygotowania i kompletowania dokumentacji niezbędnej do podpisania umów o dofinansowanie w ramach II konkursu TECHMATSTRATEG,
- 3) opiniowania dokumentacji konkursowej, przygotowania generatora wniosków i modułu oceny wstępnej, obsługi skrzynki i telefonów konkursowych, przeprowadzenia oceny wstępnej i wysyłki zaproszeń na panele w III konkursie TECHMATSTRATEG oraz w II, III i IV konkursie GOSPOSTRATEG;
- 4) przygotowania i kompletowania dokumentacji niezbędnej do podpisania umów o dofinansowanie w II konkursie GOSPOSTRATEG,
- 5) obsługi naboru w trybie ciągłym na tematy zamawiane,
- 6) weryfikacji formalnej raportów dla konkursów BIOSTRATEG,
- 7) obsługi komitetów sterujących programów: STRATEGMED, BIOSTRATEG, TECHMATSTRATEG, GOSPOSTRATEG.

W celu usunięcia wskazanych przez NIK ww. nieprawidłowości, w dniach 8-12 marca 2021 r. przeprowadzono spotkania wewnętrzne z dyrektorami poszczególnych komórek organizacyjnych NCBR, którzy w ramach zawartych umów wykonawczych zlecają NCBR+ usługi do wykonania. Zrewidowano zakres siedmiu umów, tj. 1/2020 z wynagrodzeniem nie przekraczającym kwoty 3 754,4 tys. zł netto, 3/2020 z wynagrodzeniem nie przekraczającym kwoty 4 467,6 tys. zł netto, 4/2020 z wynagrodzeniem nie przekraczającym kwoty 3 226,2 tys. zł netto, 9/2020 z wynagrodzeniem nie przekraczającym kwoty 1 574,2 tys. zł netto, 10/2020 z wynagrodzeniem nie przekraczającym kwoty 1 084,2 tys. zł netto, 13/2020 z wynagrodzeniem nie przekraczającym kwoty 296,3 tys. zł netto, 14/2020 z wynagrodzeniem nie przekraczającym kwoty 1 756,7 tys. zł netto) z 13 umów wykonawczych wskazując na zakres zleconych usług dotyczący wsparcia: obsługi w zakresie kontroli projektów finansowanych i współfinansowanych z tzw. środków krajowych dotyczących programów i przedsięwzięć strategicznych oraz projektów z zakresu bezpieczeństwa i obronności; obsługi zapytań i zgłoszeń Wnioskodawców i Beneficjentów w zakresie obsługi programów i przedsięwzięć strategicznych oraz projektów z zakresu bezpieczeństwa i obronności; w wykonywaniu analizy formalnej raportu z wdrożenia w programach i przedsięwzięciach strategicznych; w wykonywaniu analizy formalnej aneksu w okresie trwałości w programach i przedsięwzięciach strategicznych; w obszarze zarządzania kryzysowego; w zakresie współpracy z członkami komitetów sterujących i zespołów (w tym redakcyjnych); procesów w programach i przedsięwzięciach strategicznych w zakresie: przygotowania i zawierania umów z wnioskodawcami, wykonawcami, przyjmowania i analizy zabezpieczeń umów oraz prowadzenie rejestru zabezpieczeń, wyboru wykonawców i obsługa procesu kontraktacji; prawnego zadań dot. programów strategicznych (opiniowanie założeń programów, dokumentacji programowej, opiniowanie zagadnień w trakcie realizacji projektów

⁶⁷ Przyjęte zgodnie z treścią uchwały Komisji Rozstrzygającej z dnia 19 października 2020 r.

⁶⁸ Art. 30a ust. 1 pkt 2, w związku z art. 29 ustawy o NCBR stanowi, że zadania które mogą zostać powierzone spółce związane są z pobudzaniem inwestowania przedsiębiorców w działalność naukową, wspieranie komercjalizacji badań aplikacyjnych i naukowych oraz wspieranie rozwoju kadry naukowej. Natomiast zarządzanie strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansowanie lub współfinansowanie tych programów jest zadaniem NCBR wymienionym w art. 27 ust. 1 ustawy o NCBR.

oraz kwestii dot. rozwiązania umów). Wdrożenie rekomendacji zaplanowano na II i III kwartał 2021 r.

Pani Joanna Bis, Zastępca Dyrektora BDP wyjaśniła, że nie jest możliwym wyliczenie kosztu zleconych niezgodnie z art. 30a ust. 1 pkt 2 ustawy o NCBR usług. Zadania wsparcia wykonywane przez Spółkę realizowane są zgodnie ze składanym przez NCBR zapotrzebowaniem, a pracownicy nie są przyporządkowani do poszczególnych programów, lecz wykonują czynności i usługi wynikające z danej umowy wykonawczej, zawartej do umowy ramowej. Wynagrodzenie wypłacane jest ryczałtowo za realizację wszystkich zadań zleconych konkretną umową i nie jest przyporządkowane do określonej grupy czynności, czy zadań. Zgodnie z przyjętym modelem rozliczeń, zapotrzebowanie na realizację usług jest określane w przeliczeniu na pełne etaty.

(akta kontroli, str. 63-75, 82-99, 274-293, 655-676, 721-744)

W celu weryfikacji prawidłowości funkcjonowania NCBR+ i realizacji przez nią zadań zleconych przez Centrum, w świetle kontroli NIK, Dyrektor Centrum zatwierdził w ramach Planu audytu na rok 2020, zadanie audytowe pn. *Realizacja umowy ramowej nr 25/18/WR i Umów wykonawczych. Wsparcie NCBR w realizacji celów statutowych*. Audyt przeprowadzono w terminie 19 marca – 14 grudnia 2020 r. Badaniem objęto: zlecenie usług do NCBR; odbiór formalny i merytoryczny usług, skuteczność sprawowania nadzoru nad należytym wykonaniem warunków Umów Wykonawczych; kształtowanie wynagrodzenia i rozliczanie usług; realizację obowiązków wynikających z zatrudnienia odpowiednich zasobów osobowych do realizacji zadań wynikających z UW; stosowanie warunków zatrudnienia przez Wykonawcę na podstawie ogólnych zasad realizacji zleceń wskazanych w UR. Celem zadania było uzyskanie zapewnienia, że podejmowane przez Centrum oraz NCBR+ działania w zakresie realizacji UR i UW są zgodne z wewnętrznymi/zewnętrznymi regulacjami.

Sformułowane przez audytorów zalecenia, potwierdzone w badaniu kontrolnym NIK, dotyczyły w szczególności:

- doprowadzenia do zgodności z obowiązującymi przepisami rodzaju zadań, jakie mogą być zlecane spółkom przez NCBR;
- weryfikacji zapisów zawartych umowach wykonawczych w zakresie zgodności przedmiotu zawartych umów wykonawczych z wymaganiami zakresu stosowania określonymi w umowie ramowej;
- ustalenie narzędzi nadzoru i zaprojektowanie mechanizmów kontrolnych wykonywanych usług w ramach umów wykonawczych;
- określenia w umowach wykonawczych kar umownych zabezpieczających interesy Centrum;
- opracowania i wdrożenia procedury wewnętrznej dotyczącej identyfikacji i zarządzania konfliktem interesów.

Realizację zaleceń pokontrolnych audyt wewnętrzny NCBR zweryfikował na przełomie kwietnia i czerwca 2021 r. przedstawiając wyniki w *Notatce informacyjnej z przeprowadzonych czynności sprawdzających wdrożenie zaleceń*.

(akta kontroli str. 63-75, 349-434, 572-586, 721-777)

W związku z wynikami audytu oraz kontrolą pn. *Strategiczne programy badań naukowych* przeprowadzona przez NIK, Centrum wyjaśniło, że rekomendacje NIK oraz audytu wewnętrznego wdrażane są systematycznie. Wprowadzono usprawnienia procesu zlecenia usług i nadzoru do UR 54/19/WR oraz umów wykonawczych do niej i powołano osoby pełniące rolę opiekuna merytorycznego do współpracy pomiędzy stronami. Dokonano również weryfikacji zapisów zawartych w umowach wykonawczych i NCBR prowadzi proces wprowadzania zmian w tych umowach, zgodnie z wymogami umów ramowych. Doprecyzowano kwestię kar umownych. Niemniej jednak, zgodnie ze stanowiskiem audytorów sprawdzających wykonanie zaleceń, NIK zauważa, że przyjęte zasady monitorowania są zbyt ogólne i z tego powodu nadal mogą być niewystarczające dla zapewnienia prawidłowej realizacji usług świadczonych przez NCBR+ na rzecz Centrum.

Stwierdzono, że zasięgnięto opinii prawnej w kwestii: zgodności z ustawą o NCBR usług zleconych NCBR+ w ramach umowy ramowej oraz umów wykonawczych w kontekście wystąpienia pokontrolnego NIK, jak również prawidłowości zastosowania konstrukcji przejścia części zakładu pracy w trybie art. 23¹ kodeksu pracy. W opinii rekomendowano doprowadzenie do zgodności z ustawą o NCBR zleconych zadań. W związku z zaleceniami pokontrolnymi NIK oraz audytowymi NCBR:

- dodano aneks do Umowy ramowej⁶⁹,
- zaprzestano realizacji przez spółkę usług w zakresie wsparcia procesów w programach strategicznych w przypadku siedmiu umów⁷⁰,
- podpisano aneksy do sześciu umów wykonawczych⁷¹,
- podpisano porozumienie⁷² o rozwiązaniu UW nr 13/2020,
- w związku ze zmianami organizacyjnymi w dniu 16 maja 2021 r. podpisano UW nr 14/2020,
- aneks do UW nr 8/2020 jest w trakcie akceptacji,
- aneks do UW nr 10/2020 jest na etapie złożonego przez Centrum zapotrzebowania.

Dodatkowo, w UW podpisywanych w ramach UR 54/19/WR dokonano ujednoczenia wzoru zapotrzebowania i uzupełniono jego zakres o informacje w zakresie zleconych usług i monitorowania wykonanych prac. Centrum wyjaśniło, że prowadzone są rozmowy przez obie strony procesu i omawiane możliwe scenariusze ujednoczenia systemu zlecenia i odbierania usług przez rozbudowywane, obecnie po stronie Centrum, systemy informatyczne (np. SZOB) lub skorzystanie z odstępných na rynku rozwiązań (np. JIRA).

NIK zwraca uwagę, że podczas przeprowadzania zadania audytowego stwierdzono przypadki występowania pracowników NCBR i NCBR+ w dwóch rolach (dwóch pracowników pełniło jednocześnie funkcje kierownicze zarówno w dziale zajmującym się koordynacją danej UW po stronie NCBR, jak i w dziale odpowiedzialnym za realizację danej UW po stronie NCBR+. Prezes Zarządu NCBR+ pełnił jednocześnie funkcję Dyrektora DZL w NCBR). Dodatkowo, dostrzeżono możliwość wystąpienia potencjalnego konfliktu interesów w przypadkach, gdy pracownicy NCBR byli w tym samym okresie zatrudnieni w różnej formie przez NCBR+, a realizowane zadania były ze sobą pośrednio powiązane.

Pani Joanna Bis, zastępca dyrektora BDP wyjaśniła, że były to przypadki incydentalne, a decyzje w tym zakresie były podejmowane świadomie. Dotyczyły osób o ugruntowanych kompetencjach, dużym doświadczeniu zawodowym, a także dojrzałości biznesowej, zarządzających obszarami, których całość zadań została zlecona spółce. Chodziło głównie o wsparcie spółki in-house w uruchomieniu poszczególnych procesów na najwyższym poziomie z wszystkimi elementami niezbędnymi do optymalnej realizacji zadań. Zaangażowanie wykwalifikowanych specjalistów już na stracie współpracy pozwoliło na wypracowanie stabilnych filarów współpracy, które mogły być rozwijane w kolejnych okresach. Realizując zalecenie dotyczące opracowania i wdrożenia procedury wewnętrznej dotyczącej identyfikacji i zarządzania konfliktem interesów, w marcu 2021 r. wprowadzono procedurę pn. *Zarządzanie konfliktem interesów w NCBR*. Niemniej jednak nie wprowadzono, pomimo zaleceń audytorów, odpowiedniego mechanizmu kontrolnego w ramach nadzoru korporacyjnego, pomimo dopuszczenia możliwości realizacji usług przez osoby zatrudnione w spółce na podstawie umowy o pracę oraz na podstawie umów cywilnoprawnych.

Audytorzy NCBR wykazali przypadki, w których liczba osób faktycznie wykonujących zleczone usługi była niezgodna z protokołami zapotrzebowania. W toku kontroli Centrum wyjaśniło, że wskazywana w ww. protokołach liczba etatów była jedynie szacunkiem potrzeb etatyzacji względem powierzonych zadań. Dlatego też, Aneksem nr 2 z dnia 18 grudnia 2019 r. do

⁶⁹ Aneks nr 1 do Umowy Ramowej nr 54/19/WR zawarty w dniu 28 sierpnia 2020 r. oraz Aneks nr 2 z dnia 14 stycznia 2021 r.

⁷⁰ UW nr 01/2020, 09/2020 i 10/2020 zadania zakończone z dniem 30 czerwca 2021 r.; UW nr 04/2020 zadania zakończone z dniem 31 maja 2021 r.; UW nr 14/2020 zadania zakończone z dniem 30 kwietnia 2021 r.; UW nr 03/2020 zadania zakończone z dniem 28 czerwca 2021 r. oraz 13/2020 zadania zakończone z dniem 9 lipca 2021 r., umowa wygasa 31 sierpnia 2021 r.

⁷¹ Z dniem 20 lipca 2021 r. UW 3/2020, 4/2020, 5/2020 i 9/2020, z dniem 27 lipca 2021 r. aneksy do UW nr 1/2020 i 06/2020.

⁷² Umowa wygaśnie z dniem 31 sierpnia 2021 r.

Umowy Ramowej nr 25/18/WR wprowadzono mechanizm okresowej weryfikacji (raz na kwartał) wynagrodzenia, polegający na porównaniu kosztów budżetowych oraz rzeczywistych NCBR. Jednakże, NCBR widzi potrzebę wprowadzenia takich mechanizmów, dlatego prowadzone są przez obie strony procesu rozmowy jak i omawiane są możliwe rozwiązania w tym zakresie.

(akta kontroli, str. 572-586, 618-632, 698-711, 721-744)

W 2021 r., Zespół Doradców Instytutu Prawa Gospodarczego Sp. z o.o. w Katowicach przygotował, na zlecenie NCBR+ *Raport z czynności audytowych i weryfikacyjnych w zakresie badania efektywności realizacji przez NCBR+ sp. z o.o. zadań powierzonych przez NCBR*. W ramach zrealizowanych czynności audytowych i weryfikacyjnych, Zespół Doradców IPG przeprowadził analizę okoliczności powierzenia NCBR+ zadań do realizacji przez Spółkę oraz dokonał oceny poziomu efektywności realizacji zadań określonych we wspomnianych wyżej umowach ramowych w zakresie odnoszącym się do tych zadań, które odnoszą się do statutowej działalności NCBR. Analiza efektywności oparta została na dowodach (przy wykorzystaniu procedur i narzędzi) odnoszących się do kwestii: kondycji finansowej Spółki; kondycji ekonomicznej Spółki w kontekście warunków panujących na rynku oraz porównania kosztów ponoszonych przez Spółkę do kosztów rynkowych; poziomu zwrotu z kapitału zaangażowanego w utworzenie Spółki; warunków i parametrów wynagradzania Spółki za świadczone przez nią usługi w kontekście weryfikacji czy te warunki mają rynkowy i transparentny charakter. Na podstawie badań stwierdzono, że Spółka znajduje się w dobrej kondycji finansowej, działalność i sytuacja finansowa charakteryzują się niskim poziomem ryzyka, koszty funkcjonowania mieszczą się w przedziale warunków rynkowych wykazując tendencję do osiągania poziomu nieznacznie niższego niż obserwowany na rynku; Spółka charakteryzuje się satysfakcjonującym z punktu widzenia NCBR poziomem zwrotu z zainwestowanego kapitału oraz rozliczenia finansowe dokonywane między Spółką a NCBR mieszczą się w przedziale warunków rynkowych. We wnioskach zapisano, iż działalność spółki można określić jako działalność efektywną, a jej kondycję finansową określono jako dobrą z satysfakcjonującym poziomem zwrotu zainwestowanego kapitału. Zdaniem ww. Zespołu Doradców powołanie przez NCBR spółki NCBR+ okazało się korzystne ekonomicznie i było działaniem uzasadnionym i zgodnym ze standardami rynkowymi.

(akta kontroli str.63-75, 252-261)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Centrum prawidłowo i w terminach przekazywało środki z tytułu zawartych umów. Koszty poniesione na realizację zleconych NCBR+ zadań nie przewyższały tych, które zakładano na etapie powoływania spółki. NIK ocenia jako rzetelne i gospodarne wprowadzenie w 2019 r. mechanizmu okresowej weryfikacji (raz na kwartał) wynagrodzenia polegającego na porównaniu kosztów budżetowych oraz rzeczywistych zleconych usług. Izba pozytywnie ocenia również wdrażanie zaleceń po kontroli NIK pn. *Strategiczne programy badań naukowych*. Centrum podjęło szereg działań eliminujących nieprawidłowości, w tym zaprzestano realizacji przez spółkę usług w zakresie wsparcia procesów w programach strategicznych.

Działaniem rzetelnym było prowadzenie, przed podpisaniem umów, negocjacji ze spółką w celu uzyskania właściwego wsparcia w realizacji powyższych zadań. Tym niemniej w umowach tych nie powiązano zleconych usług z zadaniami określonymi w art. 29 i art. 30 ustawy o NCBR, ograniczając się do ogólnego określenia (w ramowym wykazie usług) czynności lub procesów technicznych takich jak: obsługa prawna (doradztwo i opiniowanie prawne w ramach procesów realizowanych przez NCBR, wsparcie w przygotowaniu dokumentacji formalno-prawnej) czy też wsparcie prac wyboru i weryfikacji wniosków o dofinansowanie (wsparcie w zakresie współpracy z ekspertami, obsługa w zakresie wyboru projektów, kontraktacji, wsparcia technicznego kontraktacji).

W wyniku zaleceń pokontrolnych NIK, Centrum podjęło szereg działań zmierzających do zaprzestania realizacji przez Spółkę usług związanych z procesem wsparcia zarządzania

programami strategicznymi, niezgodnych z art. 30a ust. 1 pkt 2 ustawy o NCBR, przy czym wyeliminowanie tych zadań z usług wykonywanych przez Spółkę następuje stopniowo, a ich całkowite zakończenie planowane jest na III kwartał 2021 r.

OBSZAR

3. Nadzór NCBR nad utworzonymi spółkami

Opis
stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą Centrum wywiązywało się z wynikających z Kodeksu spółek handlowych obowiązków. Zgromadzenie Wspólników NCBR+ podejmowało uchwały w zakresie: udzielania absolutorium członkom organów spółki z wykonania przez nich obowiązków (19 Uchwał); rozpatrywania i zatwierdzania sprawozdań finansowych za rok obrotowy (trzy), rozpatrywania i zatwierdzania sprawozdań Zarządu z działalności spółki (trzy) oraz dokonywania zmiany Aktu Założycielskiego spółki oraz przyjęcia tekstu jednolitego tego Aktu. Zgromadzenie Wspólników nie podejmowało uchwał w zakresie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy zawiązaniu spółki lub sprawowaniu zarządu albo nadzoru, jak również w zakresie rozporządzania prawem lub zaciągania zobowiązań do świadczenia o wartości dwukrotnie przewyższającej wysokość kapitału zakładowego, o ile umowa nie stanowiła inaczej.

(akta kontroli str.63-75, 142-160, 721-744)

2. Kontrola działalności Spółek jest wykonywana za pośrednictwem Rad Nadzorczych tych organów. W okresie objętym kontrolą NCBR nie skorzystało z osobistego uprawnienia Wspólnika do kontroli - na podstawie art. 212 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych - żadnej z powołanych przez siebie spółek. W przypadku NIF, przez jej wzgląd na jej specyfikę jako spółki akcyjnej, NCBR nie dysponuje uprawnieniem do bezpośredniej kontroli działalności tej spółki, lecz jedynie wynikającymi z art. 428 kodeksu spółek handlowych i statutu uprawnieniami do uzyskiwania informacji o jej działalności. Centrum nie skorzystało także z uprawnienia do odwoływania członków Zarządów ww. spółek.

NCBR nie wykorzystywał także uprawnień kontrolnych określonych w umowach ze spółką NCBR+ w zakresie realizacji przez spółkę usług na rzecz Centrum. Cel spółki jakim było wspieranie działalności Centrum był realizowany poprzez zawarcie umów ramowych i wykonawczych, którymi przekazano realizację usług wsparcia w wybranych obszarach działalności NCBR. Bieżąca kontrola i nadzór nad działalnością spółki sprawowana jest poprzez zobowiązania wynikające z obustronnie podpisywanych protokołów odbiorczych do umów wykonawczych, w których NCBR stwierdzało prawidłową realizację zadań.

(akta kontroli str. 63-75,144-169, 721-744)

3. *Zasady Nadzoru Korporacyjnego NCBR nad NCBR+* wprowadzono Zarządzeniem Nr 28/2019 Dyrektora Narodowego Centrum Badań i Rozwoju z dnia 11 kwietnia 2019 r. *Zasady nadzoru Korporacyjnego NCBR nad NCBR Investment Fund ASI S.A.* przyjęto do stosowania Zarządzeniem nr 3/2020 z dnia 23 stycznia 2020 r. *Zasady* regulowały kwestie nadzoru właścicielskiego nad spółką, w tym podział kompetencji pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi NCBR oraz przepływ informacji pomiędzy NCBR a spółką.

W ww. *Zasadach* określono, m.in. zasady uczestnictwa w Zgromadzeniu Wspólników, obowiązki Zarządu i zasady pełnienia funkcji członków Zarządu, obowiązki Rady Nadzorczej, czy zasady i tryb monitorowania działalności oraz sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki. W NCBR, do sprawowania nadzoru, wyznaczono Komórkę ds. nadzoru właścicielskiego oraz Dział Kontrolingu w zakresie nadzoru ekonomiczno-finansowego. Określono, że Dyrektor Centrum pełni funkcje Zgromadzenia Wspólników w Spółce. Zgodnie z § 7 pkt 3 realizacja nadzoru właścicielskiego w spółce odbywa się w oparciu o kwartalne informacje o spółce w formie sprawozdania z wykonania planu rzeczowo-finansowego z elementami informacji zarządczej oraz protokołów, uchwał i innych dokumentów z posiedzeń Rady Nadzorczej.

Bieżąca ocena i kontrola pracy Zarządu należy do Rady Nadzorczej, jej podstawą jest w szczególności analiza *Sprawozdania z wykonania planu rzeczowo-finansowego* oraz stopień realizacji wyznaczonych do osiągnięcia przez spółkę parametrów ekonomicznych, a także docelowych wyników ekonomiczno-finansowych. Okresowa ocena dokonywana na koniec roku obrotowego jest zadaniem Rady Nadzorczej oraz Zgromadzenia Wspólników jako organu

rozpatrującego i zatwierdzającego sprawozdanie z działalności Spółki i sprawozdanie za ubiegły rok obrotowy. Pozytywna ocena pracy członków Zarządu jest udzielana poprzez absolutorium z wykonania przez nich obowiązków.

NCBR wprowadziło w *Zasadach nadzoru korporacyjnego* politykę wymagania i rozliczania planów rzeczowo-finansowych spółek zależnych oraz przyjęło procedurę wewnętrzną NCBR dot. zasad podwyższenia kapitału zakładowego spółki zależnej, w ramach której Biuro Finansów i Księgowości weryfikuje, czy zgłoszone zapotrzebowanie mieści się w ramach założeń dokumentu strategicznego dot. danej spółki, czy ma oparcie we wniosku, czy jest racjonalne z punktu księgowo-finansowego oraz czy NCBR dysponuje środkami w tym obszarze. W przypadku NIF procedura została implementowana w NIF uchwałą Walnego Zgromadzenia z dnia 26 marca 2021 r. Okresowa weryfikacja działań spółki jest prowadzona poprzez: monitorowanie działalności spółki przez Radę Nadzorczą, kwartalne sprawozdania z wykonania planu rzeczowo-finansowego z elementami informacji zarządczej, spotkania z Zarządem Spółki oraz poprzez zapraszanie Członków Zarządu na posiedzenia Rady Nadzorczej Spółki w celu omówienia bieżącej działalności Spółki i uzyskania dodatkowych informacji.

(akta kontroli str.63-75, 277-293, 721-744)

W marcu 2021 r. Centrum wprowadziło procedurę pn. *Finansowanie spółek zależnych od NCBR w drodze obejmowania udziałów i akcji*. Określono w niej zasady finansowania Spółek Zależnych NCBR, tj. spółek, w których Centrum posiada 100% akcji, w drodze obejmowania udziałów lub akcji na podstawie art. 30a ust. 1 pkt 2 w zw. z ust. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia o NCBR. Procedura określała postępowanie od przyjęcia wniosku o dokapitalizowanie poprzez przekazanie środków wskazując na elementy, które taki wniosek powinien zawierać i sposób w jaki będzie on rozpatrywany.

(akta kontroli str.63-75, 142-169, 721-744)

Centrum, w celu zapewnienia prawidłowego działania spółki NIF, podjęło szereg działań od wydania Zarządzenia nr 16/2019 w sprawie opracowania i wdrożenia przedsięwzięcia NCBR Investment Fund, opracowania ww. *Zasad Nadzoru Korporacyjnego*, zlecenia analizy oceniającej zgodność inwestycji NCBR w spółkę NIF po weryfikację przy udziale eksperta zewnętrznego, czy inwestycje w ramach działania NIF będą dokonywane na zasadach pari passu w kontekście oceny rynkowego zaangażowania NCBR w spółkę NIF.

Sposób sprawowania nadzoru NCBR nad działalnością NIF wyznacza akt założycielski oraz. Operacyjnie nadzór nad działalnością Spółki jest prowadzony za pośrednictwem Rady Nadzorczej, a wewnątrz NCBR realizowany jest przez Biuro Dyrektora i Obsługi Prawnej Centrum i działającą w jego ramach komórkę ds. nadzoru właścicielskiego. Dodatkowo, w Regulaminie Organizacyjnym Centrum wskazano komórki do obsługi NIF: Biuro Finansów i Księgowości (w zakresie nadzoru w obszarze finansowym w zakresie funkcjonowania podmiotów zależnych) oraz Dział Instrumentów Zwrotnych (realizacja, w współpracy z innymi komórkami organizacyjnymi Centrum, zadań w zakresie nadzoru korporacyjnego nad NCBR Investment Fund ASI S.A.). Działalność spółki jest monitorowana z poziomu właścicielskiego i merytorycznego w zakresie dotyczącym realizacji celów przedsięwzięcia NCBR Investment Fund. Zasady nadzoru korporacyjnego obejmują szczegółowe reguły dot. nadzoru korporacyjnego nad NIF, określają kompetencje jednostek wewnętrznych NCBR w obszarze nadzoru właścicielskiego.

(akta kontroli str. 144-160, 721-744)

W związku ze sprawowanym przez siebie nadzorem, NCBR jako państwowa osoba prawna, do statutu NIF oraz aktu założycielskiego NCBR+ wprowadziło wymogi korporacyjne określone w art. 17-19 i art. 22 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym⁷³. W obu spółkach przyjęto uchwały⁷⁴ w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków organu zarządzającego i członków organu nadzorczego, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób

⁷³ Dz. U. z 2020 r., poz. 735 ze zm.

⁷⁴ NCBR+: uchwały Zgromadzenia Wspólników nr 1 i nr 2 z 13 grudnia 2018 r., później zmieniane; NIF: uchwały Walnego Zgromadzenia nr 1 i nr 2 z 5 grudnia 2019 r., później zmieniane.

i prowadzących na jego rzecz pośredni nadzór właścicielski.

NCBR działając jako Zgromadzenie Wspólników/Walne Zgromadzenie⁷⁵ weryfikuje i zatwierdza sprawozdania Zarządów z działalności spółek. Uzupełniającym narzędziem uzyskiwania informacji od spółek są przyjęte dla nich, wewnątrznie w Centrum, *Zasady Nadzoru Korporacyjnego*, określające metodykę pozyskiwania informacji od Spółek przez Centrum na podstawie uprawnień wynikających z aktu założycielskiego/statutu spółki. Centrum opiniowało i zatwierdzało w charakterze Walnego Zgromadzenia politykę i strategię inwestycyjną NIF.

Nadzór w przypadku NCBR+ prowadzony jest na bieżąco w związku z podpisanymi ze spółką umowami na wsparcie realizacji usług. W przypadku spółki NIF, Centrum wyznaczyło ramy jej działalności w statucie, polityce i strategii inwestycyjnej. NCBR wskazał osoby uczestniczące w procesie decyzyjno-nadzorczym w ramach Rady Nadzorczej i Komitetu Inwestycyjnego (ciała doradcze) Zarządu. NCBR jako jedyny Wspólnik/Akcjonariusz obydwu spółek posiada informacje o wszelkich istotnych zmianach organizacyjnych, finansowych i prawnych. Spółki informują NCBR o zwoływanych Zgromadzenia Wspólników/Walnych Zgromadzeniach. Ponadto, Spółki na bieżąco przekazują NCBR uchwały Rady Nadzorczej oraz protokoły z posiedzeń RN, które są gromadzone i archiwizowane na potrzeby nadzoru właścicielskiego w Biurze Dyrektora i Obsługi Prawnej Centrum.

(akta kontroli str.63-75, 679-689, 721-744)

6. W okresie objętym kontrolą, NCBR+ informowała Centrum o przeprowadzonych audytach lub kontrolach. W okresie działalności spółki przeprowadzona została kontrola Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie terminowych wypłat wynagrodzeń, której zalecenia wdrożono. Ponadto, w okresie działalności spółki przeprowadzone zostały dwa audyty z inicjatywy NCBR jako Wspólnika Rady Nadzorczej dotyczące RODO⁷⁶ oraz efektywności działania NCBR+⁷⁷.

(akta kontroli str. 63-75, 144-160, 284)

Zgodnie z art. 34 ust. 1 i 2 ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki sprawuje nadzór nad działalnością Centrum z punktu widzenia legalności, gospodarności i rzetelności. Sekretarz Stanu Ministerstwa Edukacji i Nauki wskazał⁷⁸, że w ramach działań monitorujących, w związku z realizacją zadań przez Centrum przy pomocy spółek wchodzących w skład tzw. Grupy NCBR, Dyrektor NCBR został zobowiązany do przekazywania na zakończenie każdego kwartału informacji o udzielonym finansowaniu w formie pomocy zwrotnej oraz instrumentów finansowych, a także utworzonych spółkach, obejmowanych lub nabywanych udziałach i akcjach, obejmowanych warrantach subskrypcyjnych, obejmowanych i nabywanych certyfikatach inwestycyjnych. Pan Wojciech Murdzek, Podsekretarz Stanu w MEiN potwierdził, że Dyrektor NCBR od dnia 16 kwietnia 2018 r. cyklicznie przekazuje przedmiotowe informacje, które są później analizowane przez Departament Innowacji i Rozwoju Ministerstwa. Minister przyjmował także roczne sprawozdania z działalności NCBR. Zaznaczył, że w roku 2019 działalność NIF koncentrowała się głównie na realizacji działań formalno-prawnych, natomiast NCBR+ na stabilizacji prowadzonej działalności operacyjnej oraz na dalszym rozwoju prowadzonych przez NCBR usług.

(akta kontroli, str. 63-75, 31-39)

⁷⁵ NCBR+: uchwały Zgromadzenia Wspólników z 11.04.2019 r. dla roku 2018 oraz z 19 marca 2020 r. dla roku 2019; NIF: uchwały z dnia 15 maja 2020 r.

⁷⁶ Audyt wewnętrzny weryfikacji przygotowania NCBR+ sp. z o. o. do wymogów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (tekst mający znaczenie dla EOG) OJ, L 119, 4.5.2016, p. 1-88 (BG, ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, GA, HR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, FI, SV).

⁷⁷ Raport z czynności audytowych i weryfikacyjnych w zakresie badania efektywności realizacji przez NCBR+ sp. z o. o. zadań powierzonych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz dot. obszaru prawnego i korporacyjnego Raport z czynności audytowych i weryfikacyjnych w obszarze prawnych, korporacyjnych i organizacyjnych aspektów powołania przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju spółki zależnej pod nazwą NCBR+ sp. z o. o. z siedzibą w Warszawie.

⁷⁸ Zapytanie skierowane do Ministra Edukacji i Nauki na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. F oraz art. 40 ust. 7 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2020 r. poz. 120).

W okresie objętym kontrolą, NCBR wydatkował łącznie (z tytułu realizacji usług oraz dokapitalizowania) ⁷⁹ 96 752 269,32 zł, z tego 68 752 269,32 zł na NCBR+, 25 000 000 zł na NIF oraz 3 000 000 zł na IDEAS NCBR.

(akta kontroli, str. 63-75, 93)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

NCBR będący jedynym właścicielem Spółki sprawującym nad nią nadzór zlecił przygotowanie biznesplanu członkom zarządu NCBR Investment Fund ASI S.A. jako osobom fizycznym, podczas gdy zadanie to winno być wykonane przez Zarząd w ramach bieżącego zarządzania działalnością Spółki.

Zlecenie przygotowania biznesplanu nastąpiło na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z dwoma osobami. Umowy realizowano w okresie od marca do sierpnia 2019 r. Za realizację zadań określonych w umowach wypłacono łącznie 180 tys. zł.

W okresie wykonywania czynności przewidzianych umowami Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy nie określiło zasad wynagradzania członków zarządu i wobec tego nie otrzymywali oni w tym okresie wynagrodzenia z tytułu pełnionych funkcji.

(akta kontroli str. 125, 653, 660-670)

OCENA CZĄSTKOWA

NCBR prawidłowo wywiązywał się z wynikających z Kodeksu spółek handlowych obowiązków wobec spółek, w tym udzielał absolutorium członkom organów spółek z wykonania przez nich obowiązków, rozpatrywał i zatwierdzał kwartalne i roczne sprawozdania finansowe z działalności spółek. Jako działanie celowe i rzetelne NIK ocenia opracowanie i wdrożenie procedury wewnętrznej dot. *Zasad nadzoru korporacyjnego nad spółkami oraz Finansowania spółek zależnych od NCBR w drodze obejmowania udziałów i akcji*, a także wyznaczenie w strukturze NCBR komórki wykonującej zadania nadzorcze nad spółkami.

NCBR będący jedynym właścicielem Spółki sprawującym nad nią nadzór zlecił przygotowanie biznesplanu członkom zarządu NCBR Investment Fund ASI S.A. jako osobom fizycznym, podczas gdy zadanie to winno być wykonane przez Zarząd w ramach bieżącego zarządzania działalnością Spółki.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku z powyższymi ustaleniami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnioskuje o:

Opracowanie i wdrożenie procedury zapewniającej przeprowadzanie stosownych analiz przed podjęciem decyzji o utworzeniu spółki.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

⁷⁹ Ujęcie kasowe.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 18 sierpnia 2021 r.

Za zespół kontrolny:
Andrzej Górny
doradca prawny

/ - /

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego
Dyrektor
Piotr Prokopczyk

/ - /

.....
podpis

Zmian w wystąpieniu dokonał:
Piotr Prokopczyk, Dyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

.....
podpis

